
§ 1 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Camilla Brodin* (KD) avsagt sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:398

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:398 Social snedrekrytering till högre utbildning
av Niklas Sigvardsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 27 februari 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 1 februari 2024

Utbildningsdepartementet

Mats Persson

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2023/24:FPM33 Förordning om hundar och katters välfärd samt deras spårbarhet på den inre marknaden *COM(2023) 769* till miljö- och jordbruksutskottet

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelser

2023/24:63 till finansutskottet

2023/24:67 till justitieutskottet

Motion

2023/24:2818 till justitieutskottet

Svar på
interpellationer

§ 5 Svar på interpellation 2023/24:258 om nystartsjobb

Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Teresa Carvalho har frågat mig om regeringen avser att ändra regelverket för nystartsjobb för att sätta stopp för fusk.

I sin fråga refererar Teresa Carvalho till Riksrevisionens nyligen publicerade granskning, *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker* (RiR 2023:17).

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning. Arbetet för att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott riktade mot det offentliga är högt prioriterat av regeringen. Självklart ska utbetalningar från välfärdssystemen vara korrekta.

Enligt regleringsbrevet för 2024 ska Arbetsförmedlingen bidra till det övergripande målet att utbetalningarna från välfärdssystemen ska vara korrekta, andelen felaktiga utbetalningar ska minska och fel ska motverkas. Andelen felaktiga utbetalningar från de ersättningar som Arbetsförmedlingen hanterar ska därför minska. Arbetsförmedlingen ska redovisa måluppfyllelsen, genomförda åtgärder för att minska de felaktiga utbetalningarna och en bedömning av åtgärdernas effekter.

Riksdagen överlämnade Riksrevisionens rapport till regeringen den 21 november med anvisning om att inom fyra månader från överlämnandet lämna en skrivelse till riksdagen med anledning av granskningsrapporten.

Regeringen kommer att återkomma till riksdagen med en sådan skrivelse i närtid.

Anf. 2 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! En ny granskning från Riksrevisionen har som sagt visat att det fuskas hej vilt med subventionerade anställningar. Och högers favoritåtgärd, nystartsjobben, pekas ut som särskilt problematiska.

Vi socialdemokrater har redan innan denna granskning kom lagt fram förslag om att kontrollen av nystartsjobben ska skärpas. Men det har Sverigedemokraterna och regeringen sagt nej till.

Arbetsmarknadsminister Johan Pehrson är pigg på att peka ut fusk som begås av enskilda som ett stort problem, vilket det ju är. Men när det kommer till företag som fuskar och fifflar väljer han en betydligt slappare inställning.

Alla som kan arbeta ska arbeta, och alla som behöver hjälp att komma i arbete ska få hjälp. Därför är vi socialdemokrater mycket bekymrade och upprörda över att SD-regeringen nu mitt i en lågkonjunktur, när arbetslösheten ökar och varslen står som spön i backen, väljer att skära ned kraftigt på de aktiva arbetsmarknadsinsatserna. Detta drabbar framför allt dem som redan har en svag anknytning till arbetsmarknaden. För en del av dem kan en subventionerad anställning vara en bra åtgärd för att komma närmare egen försörjning.

Men med detta sagt måste dessa subventioner hanteras på ett klokt sätt. Och vi socialdemokrater har länge varnat för hur enkelt det är för företag att utnyttja dessa subventioner på ett väldigt dåligt sätt, vilket leder till ett omfattande slöseri med våra gemensamma skattepengar och samtidigt riskerar att slå ut seriösa företag.

Under vår regeringstid gjorde vi en rad saker för att försöka komma till rätta med detta fusk. Vi såg till exempel till att fackförbunden fick bättre förutsättningar att lämna in yttranden till Arbetsförmedlingen om en arbetsplats lämplighet att ta emot dessa bidrag. Men Johan Pehrson har meddelat att han tänker riva upp det nästa år.

Vi har också förgäves försökt få med Liberalerna på insikten om hur viktigt det är att företag som får ta emot dessa nystartssubventioner också omfattas av kollektivavtal, eftersom det givetvis är ett stort problem när personer som befinner sig i en utsatt situation förlorar mycket av det skydd som annars finns på arbetsmarknaden och de dessutom hamnar i klorna på oseriösa företag.

Vi socialdemokrater har, som sagt, föreslagit att det ska göras en arbetsmarknadspolitisk bedömning i varje enskilt fall av om denna nystartssubvention ska beviljas, helt enkelt för att få bort fusk, fiffel och utnyttjande av våra skattepengar.

Riksrevisionen har nu kommit med denna rapport som bekräftar den bild som vi har haft sedan tidigare, nämligen att det saknas en vettig kontroll. Och anledningen till att det brister är egentligen ganska enkel, nämligen att nystartsjobben, till skillnad från andra subventionerade anställningar, inte kräver någon egentlig bedömning. Om man uppfyller vissa kriterier räcker det i stort sett att man trycker på knappen och cashar in skattepengarna.

Detta tycker vi socialdemokrater är fel. Vi anser att en prövning måste till i varje enskilt fall för att det ska bli ordning och reda. Och givetvis ska företag som tar emot bidrag från staten omfattas av kollektivavtal.

Vi har lagt ett skarpt förslag på bordet. Allt som nu behövs är att Johan Pehrson tar sitt förnuft till fånga. Jag noterar att han inte riktigt vill svara på frågan om vad han tänker göra. Han vill fundera lite till.

Låt mig då fråga: Vad är det som får ministern att tveka?

Anf. 3 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, och jag tackar Teresa Carvalho för en bra interpellation.

Detta är en viktig fråga. Johan Pehrson brukar ofta säga att vi ska hushålla med våra skattemedel och resurser på ett effektivt sätt. Jag instämmer i den uppfattningen, att vi ska hushålla effektivt med våra resurser. Varanda krona ska användas till rätt ändamål.

De subventionerade anställningarna kostar 18 miljarder kronor varje år, och de berör cirka 150 000 människor. Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att de subventionerade anställningarna finns och att de är en viktig åtgärd. Det finns nämligen väldigt många olika målgrupper, och människor har olika förutsättningar. Därför är det viktigt att det finns olika typer av statliga stimulanser och åtgärder för att hjälpa de människor som behöver stöd för att etablera sig på arbetsmarknaden.

Riksrevisionens rapport är ganska allvarlig och väldigt hård i sin kritik. Bland annat lyfter man fram att utformningen av stöden också kan underlätta missbruk, vilket Teresa Carvalho tog upp, och att framför allt delar av kontrollen är ineffektiva. Det finns också kritik mot riskerna med insatsernas utformning – bland annat skenanställningar och dåliga arbetsvillkor – och att insatserna också går till personer som inte har rätt till dessa anställningar.

Riksrevisionen lyfter särskilt fram nystartsjobben som vi diskuterar och som infördes av alliansregeringen – Johan Pehrsons vänner – i tron att ju mer pengar som pumpas ut till företag, desto fler kommer att få sysselsättning och arbete. Det som man då missade var att det blev som en rättighetsbaserad åtgärd som skulle gå till alla som uppfyller villkoren, vilket innebär att pengarna pumpades ut utan någon som helst kontroll. Detta lyfts fram ganska tydligt i Riksrevisionens rapport, där man menar att nystartsjobben är riskfyllda eftersom ersättningen är hög och kontrollerna är färre än för andra stöd.

Då kan det diskuteras varför man kontrollerar företag mindre än individen i detta fall.

Sedan kan man också konstatera att eftersom detta är en rättighetsbaserad åtgärd – alla som uppfyller villkoren får nystartsjobb – tar den resurser från andra åtgärder. Regeringen har lagt medel för arbetsmarknadspolitiska insatser och åtgärder på nystartsjobben. Det innebär att nu, när man inte får ut så många människor i nystartsjobben, lämnas pengarna tillbaka. Det vore intressant om statsrådet kunde säga någonting om denna ineffektivitet.

Regeringen har nu satsat helhjärtat på att nystartsjobben ska leda till att fler får jobb. Man tog bland annat bort extratjänster för att man tyckte att det var ineffektivt. Men extratjänsterna gick ju till målgrupper som behövde dem för att kunna komma ut i arbete.

I det här fallet kan man se att Arbetsförmedlingen i och med de minskade resurserna och anslagen har en minskad anvisningskapacitet. De klarar inte av att få ut alla människor i nystartsjobb, och det gäller inte minst i den ekonomiska krisen. Det måste ju finnas företag som tar emot människor.

Det vore intressant om statsrådet kunde säga någonting om omfördelningen av medel som går till nystartsjobben. Kommer vi att kunna se någon typ av förändring när det gäller nystartsjobben utifrån aspekten en rättighetsbaserad åtgärd? Det gäller inte minst de medel som finns avsatta för nystartsjobben. Kommer statsrådet att se över dessa resurser?

Anf. 4 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Låt mig först konstatera att riksrevisionsrapporten är väldigt viktig. Den pekar på allvarliga risker och att det i värsta fall förekom-

mer rent organiserad brottslighet bakom detta. Omfattningen – hur stora problemen är – är man dock lite mer försiktig med att säga något om från Riksrevisionen.

Herr talman! Regeringen ser att det är 100–150 miljarder som omsätts i den grova organiserade brottsligheten. Det handlar om allt från utpressning till narkotikahandel, men det handlar också om att utnyttja de välfärdssystem som finns. Verksamheten har växt fram under många år och är i dag ett hot, egentligen ett systemhot, mot det svenska samhället, mot tilliten och mot demokratin.

Därför vidtar regeringen kraftfulla åtgärder för att rusta upp rättsväsendet och för att stärka myndighetssamverkan mot den grova organiserade brottsligheten. Det handlar om fler personer i rättsväsendet, nya verktyg till rättsväsendet och relevanta straff för de personer som ska vara inlåsta och inte vara i vare sig nystartsjobb eller på gatan. Det är personer som behöver mötas med en helt annan kraft. Detta gör regeringen. Vi tillskapade Utbetalningsmyndigheten för att få ned allt detta fusk, för tyvärr är det så att där det finns stöd finns det också risk för fusk.

Vi återkommer i sak enligt riksdagens begäran, herr talman, om rapporten inom den tid som riksdagen har bestämt.

Regeringen tror att det är av vikt att hålla i subventionerade anställningar. I själva verket kompletterar vi nu nystartsjobben med etableringsjobb för att se vad parterna, inte minst, kan göra tillsammans för att hjälpa personer som står långt ifrån arbetsmarknaden att komma in. De kan behöva ha ett stöd till en början för att sedan kunna få ett reguljärt arbete. Där spelar den här typen av stöd en viktig roll.

Jag tror att etableringsjobben mycket väl kan bli en viktig del för människor i stället för nystartsjobb. Regeringen har redan vidtagit åtgärder och gett detta viktiga uppdrag till Arbetsförmedlingen för att kunna stoppa oseriösa eller rent kriminella aktörer från att utnyttja systemet med nystartsjobb. Det handlar om möjligheten att kontrollera arbetsgivare inför beslut om subventionerade anställningar och om en effektivare behandling av personuppgifter.

Inte minst Arbetsförmedlingen själva pekar på den kraft de får genom digitaliseringen för att kunna göra detta bättre. Arbetsförmedlingen har fått ett förstärkt fokus på detta genom regleringsbrevet. Fuskets ska kraftigt minska och helst elimineras, och det är Arbetsförmedlingens viktiga uppgift.

En effekt av hårdare kontroller kan vara att inte alla resurser används. Orsaken till att resurserna inte används kan ju vara att en hel del ansökningar stoppas för att man har sett att det inte står riktigt rätt till.

Anf. 5 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Med respekt för att regeringen senare under våren kommer att inkomma med en skrivelse som svar på Riksrevisionens granskning och kritik på området måste jag säga att om Johan Pehrson hade sett allvaret i kritiken och på allvar hade velat stoppa fuskets och fifflet med nystartsjobben hade han kunnat svara ja på min enkla fråga om regeringen är beredd att skärpa regelverket. Jag noterar att han har velat ducka. Han vill fundera lite till. Jag tycker att det är ett ganska talande svar.

Prot. 2023/24:65
2 februari

Svar på
interpellationer

Privatiseringen och låt-gå-liberalismen i arbetsmarknadspolitiken är lite av en röd tråd för Johan Pehrson. Jag tänkte läsa upp vad han skrev i sin sista budgetmotion innan han blev arbetsmarknadsminister just angående nystartsjobben. Han skrev: ”Anställningsformen är också populär bland arbetsgivare, eftersom den inte kräver några arbetsmarknadsbedömningar. Liberalerna vill därför bygga ut denna form av subventionerade anställningar, samtidigt som andra mindre effektiva arbetsmarknadspolitiska insatser skalas ned. Det är samtidigt viktigt att notera att skillnaden i deltagande mellan kvinnor och män är som störst när det kommer till nystartsjobben.”

Notera att det ändå är precis dessa subventioner, med den mest ojämslida profilen, som Johan Pehrson vill satsa mer på och i stället skala ned andra, behovsbaserade, stöd som har bättre träffsäkerhet utifrån ett jämställdhetspolitiskt perspektiv.

Det är sedan tidigare konstaterat att kvinnor får sämre stöd inom den arbetsmarknadspolitiska floran. För att ändra på denna skevhet lyfte vi socialdemokrater fram detta tydligt i det regleringsbrev som styr Arbetsförmedlingen när vi satt i regeringsställning. Men dessa skrivningar tog Johan Pehrson bort från regleringsbrevet förra året. Jag tycker att det här är intressant.

Det som jag just läste upp från den motion Johan Pehrson skrev innan han blev arbetsmarknadsminister är talande också på fler sätt. Förutom jämställdhetsaspekten skriver Liberalerna helt ogenerat att de vill satsa på nystartsjobben just för att de är populära bland arbetsgivarna eftersom de slipper göra bedömningen. Det är väl klart som tusan att det är populärt bland arbetsgivarna att slippa göra den här prövningen! Hela systemet är ju riggat på ett sätt som drar till sig oseriösa och rent av kriminella aktörer som kan nyttja det.

Det är mycket snack om att bekämpa kriminaliteten från SD-regeringen, men när det kommer till fusk och fiffel i arbetslivet är det en blind fläck. Det är tydligt att det är viktigare att det är billigt och enkelt för företag att tjäna pengar än att det är ordning och reda på arbetsmarknaden och sjysta villkor för de anställda.

Anf. 6 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag fick inte riktigt svar på mina frågor om hur statsrådet avser att hantera de utmaningar som finns med nystartsjobben.

Statsrådet tog upp att man vill bekämpa den grova brottsligheten, vilket är viktigt, och att man vill stärka rättssystemet, vilket också är viktigt. Rättsväsendet ska stärkas. Men om vi tittar på att bekämpa arbetslivskriminalitet ser vi att det inte finns mer resurser.

Hur Arbetsförmedlingen ska kunna hantera felaktiga utbetalningar har vi haft debatt om tidigare. Arbetsförmedlingen har betalat ut en halv miljard i felaktiga utbetalningar. Det finns inget om detta. Det handlar om ökade resurser till en myndighet som ska öka kontrollerna. Det står faktiskt i Riksrevisionens rapport att det tar lång tid innan misstänkta fel har utretts och att det är ovanligt att personer döms för att ha missbrukat insatserna.

För att kunna göra detta behöver Arbetsförmedlingen ha kapacitet. De behöver större resurser för att hantera detta med felaktiga utbetalningar. Det rör sig om en halv miljard i felaktiga utbetalningar, apropå att hushålla med våra gemensamma resurser. Dessutom går väldigt mycket till organi-

sationer som göder kriminalitet, vilket Johan Pehrson tog upp. Om vi ska komma åt välfärdsbrottsligheten, vilket Johan Pehrson hänvisade till i regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen, och om Arbetsförmedlingen ska klara av det här behövs det mer resurser.

Återigen: Rättighetsbaserade åtgärder leder till felaktiga utbetalningar som göder kriminalitet. Vad avser statsrådet att göra för att sätta stopp för detta här och nu?

Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Det är ju inte förvånande att Socialdemokraterna springer ifrån sitt eget ansvar som en löning i januari – den bara rusar ut genom dörren. Efter åtta år med socialdemokratien har det byggts upp ett Sverige där det fuskas och fifflas. Man har varit slapp i brottsbekämpningen. Detta ändrar vi nu med all kraft.

Vad gäller nystartsjobben har Arbetsförmedlingen fått nya möjligheter och nya verktyg. Jag utesluter inte, herr talman, att dessa kan behöva skärpas ytterligare. Vi har dragit ned subventionsgraden i dessa stöd för att de inte ska vara för generösa; även detta har rimligen en effekt på användandet. Utbetalningsmyndigheten får, tillsammans med Arbetsförmedlingen, a-kassor och andra, kraft i att se till att det inte ska fuskas.

Jag var inne på vikten av att stärka polis och åklagare. Om det har begåtts brott är det ju de som ska utreda det. Vi har ett rättsväsen som i dag är satt under enormt hård press. Vad gör man då? Jo, då låter man rättsväsendet växa för att få tillbaka tilliten till och förtroendet för att människor som begår brott lagförs. Det finns ingen annan väg.

Detta sker nu, efter att man har suttit på händerna i åtta år. Det finns ingen som vill något annat än att brottslighet, också inom ramen för subventionerade anställningar, ska bekämpas. Vi kommer att återkomma till denna riksdag, precis som riksdagen har beställt, med vårt svar på hur vi ser på detta och vad vi vill göra ytterligare.

Det går aldrig att komma undan att det handlar om resurser till rättsväsendet och om att Arbetsförmedlingen får nya verktyg, vilket man har fått. Man ser till det inte betalas ut för mycket. Nyss fick jag kritik för att vi inte gör av med alla pengar, men det handlar om att man inte ger stöd till alla. Man kontrollerar, men man kan behöva göra ännu mer.

Det är heller inget snack om att ni från Socialdemokraterna har en enda tanke, nämligen extratjänster. Det är ju det som ni bidrar med. Vi ska ge pengar till kommunerna, som ska kunna anställa personer och placera undan människor utan att det ska leda till reguljära jobb.

Tro mig – det finns ingenting som är viktigare för den här regeringen än att bekämpa brottsligheten och den brottslighet som nu debatteras i denna interpellation.

Anf. 8 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Jag får börja med att tacka Johan Pehrson för den här debatten.

I nära nog varenda sektor som drabbas av högerns privatiseringsiver uppdagas det förr eller senare omfattande fusk. Vi har sett det inom marknadsskolan, inom vårdsektorn och när det gäller de privata HVB-hemmen. Nu ser vi också allt tydligare hur denna problematik åter sig in i arbets-

Prot. 2023/24:65
2 februari

Svar på
interpellationer

marknadspolitiken, men naiviteten inför detta är en blind fläck för Johan Pehrson.

Det är lite typiskt Johan Pehrson att vilja prata bort sin tid genom att ta upp Socialdemokraternas tidigare åtta år utan att ens med en stavelse nämna det inflytande han själv hade över arbetsmarknadspolitiken under dessa år. Han ville exempelvis inte medverka till att det skulle finnas krav på att dessa stöd omfattas av kollektivavtal.

Jag hade hoppats, men kanske inte förväntat mig, att vi skulle få ett tydligare svar här i dag om att regeringen kommer att skärpa regelverket för nystartsjobben. Vi socialdemokrater har som sagt föreslagit att det ska ske en prövning i varje enskilt fall för att företag ska kunna få ta emot dessa stöd. Vi anser att detta är rimligare än alternativet, som skulle vara att bygga upp jättestora och jättedyra kontrollapparater för att jaga fusket när det redan har skett.

Till sist, herr talman, vill jag säga att 2023 blev ett nattsvart år vad gäller dödsolyckor i arbetslivet. Tyvärr ser vi ett mönster: Många av dessa dödsolyckor sker i branscher som är hårt drabbade av fusk och fiffel med allt möjligt för att man ska maximera vinsten. Att i detta läge inte ha kontroll på nystartsjobben, som faktiskt ökar risken för fusk och fiffel, och att dessa inte omfattas av krav på kollektivavtal – med allt vad det innebär för försäkringar och så vidare – kan innebära att anhöriga går miste om efterlevandeersättning och begravningshjälp. Detta är ett sista exempel som visar varför Johan Pehrson behöver tänka om i den här frågan.

Anf. 9 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! När riksdagen utövar sin väldigt viktiga kontrollmakt gentemot regeringen är det också viktigt att riksdagen och företrädare för till exempel interpellationsverktyget tar med sig hela bilden och vad som har gjorts tidigare – annars blir det väldigt svårt att ens diskutera detta.

Frågan om tillit och arbetet mot fusk, brottslighet och korruption är central. Där har Sverige enorma utmaningar just nu. Om man åker till mitt eget län Örebro och ser hur folktandvården fungerar, med direkt vänskapskorruption, ser man ett bevis på att vi inte ens i det offentliga kommer undan denna farsot. Det handlar om brottslighet, korruption och olika sätt att runda systemet.

Tyvärr är det viktigt med kontroll. Kontrollerna har skärpts. Satsningarna mot den arbetslivsrelaterade brottsligheten, som detta inbegrips i, är högt prioriterade. Stora insatser görs. Frågan om säkerheten – att man inte ska dö, skadas eller bli sjuk på sin arbetsplats – är väldigt viktig. Även här bedriver regeringen ett centralt arbete för tryggare jobb och för att människor ska kunna få nya jobb, vilket är mycket viktigt.

Avslutningsvis vill jag säga att nio av tio arbeten på den svenska arbetsmarknaden väl ändå omfattas av kollektivavtal. Jag vet att det finns en annan åsikt, nämligen att detta bara ska gå till de företag som har kollektivavtal. Men vi har en frihet i den svenska modellen, och det är upp till företaget att bestämma om man vill ansluta sig. Många företag använder sig av kollektivavtal. De flesta omfattas av detta. Det tycker jag är viktigt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Serkan Köse har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att minska gapet mellan arbetsmarknadens behov och den befintliga arbetskraftens kompetenser, särskilt med tanke på den växande arbetslösheten och den akuta bristen på kvalificerad arbetskraft. Vidare har han frågat mig hur jag och regeringen avser att ta itu med de regionala skillnaderna i arbetslöshet och säkerställa att alla delar av landet får det stöd och de resurser som behövs för att möta dessa utmaningar på ett effektivt sätt.

Låt mig börja med att säga att en väl fungerande arbetsmarknad är av avgörande betydelse för en konkurrenskraftig ekonomi och i förlängningen för att säkra välståndet i Sverige. Arbetsförmedlingens summering av utvecklingen under 2023 visar visserligen på att långtidsarbetslösheten har minskat. Dock är arbetslösheten och långtidsarbetslösheten fortsatt på en hög nivå, och arbetsmarknadspolitiken behöver utformas så att fler kommer i arbete och så att den blir mer kostnadseffektiv.

Arbetsförmedlingen har i uppdrag att förbättra matchningen och stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden, bland annat genom etableringsjobb, nystartsjobb och matchningstjänster samt genom att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning, arbetspraktik, lönebidrag och övergångar till utbildning inom utbildningsväsendet, som på sikt syftar till osubventionerat arbete.

Precis som Serkan Köse lyfter fram i sin fråga finns det regionala skillnader på arbetsmarknaden. I norra Sverige pågår en omfattande nyindustrialisering kopplat till den gröna omställningen. Det är genom att alla som kan är med och bidrar efter bästa förmåga som den svenska välfärdsmodellen långsiktigt kan fungera och välståndet kan öka.

I enlighet med budgetpropositionen för 2024 förstärks Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag med 200 miljoner kronor under året för att möta en ökad arbetslöshet och stärka kontrollarbetet. Regeringen har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att öka den geografiska och yrkesmässiga rörligheten bland arbetssökande. Det innebär att den som är arbetslös ska vara beredd att flytta inom landet eller byta yrke. Därutöver ska Arbetsförmedlingen i sin verksamhet prioritera arbetet med personer som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa i syfte att dessa personer ska övergå till arbete eller reguljär utbildning.

Regeringen fortsätter arbetet för att återupprätta arbetslinjen. Trots att Sverige har en hög sysselsättningsgrad är det många som inte försörjer sig genom eget arbete. För att motverka detta måste såväl transfererings- som skattesystemen vara utformade så att det är lönsamt att gå från bidrag till arbete.

För att arbetskraftsutbudet ska kunna matchas mot arbetsmarknadens behov behöver även arbetsmarknads- och utbildningspolitiken utformas så att fler ges förutsättningar att utbilda och vidareutbilda sig för att bättre matcha den kompetens som arbetsgivare efterfrågar. Tillsammans med till exempel ett förstärkt jobbskatteavdrag för låg- och medelinkomsttagare samt fler platser inom både yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxen-

*Svar på
interpellationer*

utbildningen bidrar regeringen till att stärka arbetslinjen. I enlighet med budgetpropositionen för 2024 tillförs 1 362 miljoner kronor under 2024 för fler utbildningsplatser på regionalt yrkesvux, och 385 miljoner kronor tillförs för fler utbildningsplatser i yrkeshögskoleutbildning.

För att få till en bättre matchning och etablering av nyexaminerade gymnasieelever har regeringen även genomfört nödvändiga lagändringar för att understödja att planering och dimensionering av gymnasieutbildning inom gymnasieskola och komvux i högre grad bygger på arbetsmarknadens behov.

Regeringen följer noga utvecklingen på arbetsmarknaden och hur Arbetsförmedlingen genomför sitt uppdrag att tillgodose behoven hos både arbetssökande och arbetsgivare.

Anf. 11 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

När jag hör statsrådets svar undrar jag om vi lever i samma verklighet. Svaret som ges tycks inte adressera de frågor jag har ställt, och det verkar saknas insikt om rådande kris på svensk arbetsmarknad.

Herr talman! I januari ökade antalet konkurser med 45 procent jämfört med samma månad förra året, enligt månadsstatistiken från kreditupplysningsföretagen. Den största ökningen, 170 procent, noteras inom vård- och omsorgssektorn, följt av hotell- och restaurangbranschen på 113 procent. Det är 16 000 bolag som riskerar att gå i konkurs under 2024. De bolag som löper störst risk finns inom byggsektor och restaurangverksamhet. Inom restaurangverksamheten kämpar många företag för sin överlevnad. Vad gör Johan Pehrson åt det?

Under 2023 års sista kvartal varslades nästan 19 000 svenskar om uppsägning, en ökning på över 40 procent jämfört med samma period året innan. Absolut flest varsel, 3 512, blev det inom byggbranschen. Totalt ökade antalet varslade byggarbetare med 154 procent under 2023.

Herr talman! Sammantaget visar detta att vi har en djup kris på arbetsmarknaden – en kris som kräver omedelbar och stor uppmärksamhet av regeringen, Johan Pehrson och Sverigedemokraterna. Men regeringen och Johan Pehrson verkar inte se krisen utan har stoppat huvudet i sanden. De ser inte den eskalerande arbetslösheten, agerar inte och kommer inte med några förslag på hur situationen ska hanteras och jobben räddas. Under pandemin agerade den socialdemokratiska regeringen kraftfullt med paket efter paket och inte minst med korttidspermittering med mera.

Vi befinner oss i en ekonomisk kris, och det är kris på svensk arbetsmarknad, Johan Pehrson. Varslen ökar, och arbetslösheten ökar. Vad gör Johan Pehrson i denna kris? Jo, han säger att han höjer anslagen till Arbetsförmedlingen och till arbetsmarknads- och utbildningspolitiken. Men verkligheten stämmer inte riktigt överens med det Johan Pehrson säger. I budgeten har Johan Pehrson dragit ned på både pengarna till arbetsmarknadspolitik och till vuxenutbildning. Under högkonjunkturen 2018 gick 13 miljarder kronor till den aktiva arbetsmarknadspolitik. I dag, mitt under en kris, ligger den siffran på 7 miljarder. Det är djupt oroväckande, Johan Pehrson.

Byggsektorn har ropat på hjälp och påkallat arbetsmarknadsministerns uppmärksamhet. Den förväntar sig att både arbetsmarknadsministern och bostadsministern agerar. I stället pratar Johan Pehrson om jobbskatteavdraget. Hur ska det kunna lösa den djupa krisen på svensk arbetsmarknad? Hur ska en skattesänkning för dem som tjänar mest gynna de arbetslösa? Byggnadsarbetare som tittar på detta förväntar sig att statsrådet ger dem ett svar och lite hopp. Hur ska de få ihop sin ekonomi, kunna betala sina räkningar och låta sina barn fortsätta spela fotboll? Vad är Johan Pehrsons svar?

Anf. 12 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Jag och Johan Pehrson har ju drabbat samman några gånger förut angående regeringens budgetanslag till jobbpolitiken, inte minst förra året. Jag har upprepade gånger påpekat det absurda i att SD-regeringen i en lågkonjunktur då arbetslösheten ökar och varslen står som spön i backen väljer att skära ned massivt på just detta politikområde. Trots nedskärningarna har arbetsmarknadsministern med nästan en dåres envishet hävdad att det ska bli fler och bättre insatser. Ja, vi har rent av hört arbetsmarknadsministern säga att man förstärker Arbetsförmedlingen.

Herr talman! I fredags skickade Arbetsförmedlingen ut ett pressmeddelande. Jag vill läsa högt ur det: "Arbetsförmedlingen riskerar att behöva minska antalet medarbetare med ett hundratal personer. Det är en konsekvens av den minskade förvaltningsbudgeten."

Lite längre ned står det: "Jämfört med förra året har Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag, det vill säga medel som ska gå till framför allt personal, minskat med drygt 250 miljoner kronor. Regeringen planerar att fortsätta med dessa besparingar 2025 och 2026. Därför har myndigheten för i år infört en generell besparing på fem procent samt en fortsatt återhållsam rekrytering."

Står Johan Pehrson fast vid att regeringen förstärker Arbetsförmedlingen?

Alla kan se att Arbetsförmedlingen inte klarar av sitt uppdrag, att man inte hinner möta dem som behöver hjälp, stöd, krav och rustande insatser. Nästa år förväntas alltså besparingarna fortsätta. De flesta förstår att detta kommer att leda till en högre arbetslöshet, att det kommer att nagla fast långtidsarbetslösheten på kanske historiskt höga nivåer och att det kommer att spå på den segregation som redan orsakar stora revor i samhällsväven.

Var är regeringens plan för att motverka arbetslösheten och rädda svenska jobb? Vi ser den inte i budgeten, för där finns bara neddragningar. Vi ser den inte i propositionsförteckningen, så var är planen? Eller är det så att regeringen har kapitulerat inför arbetslösheten?

Anf. 13 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Det kommer krokodiltårar över att det är mycket konkurser från företagens bästa vän. Vård- och omsorgsföretagen nämns. Vet Serkan Köse vad det beror på att många företag tvingas i konkurs i den här regionen? Jo, det är för att Socialdemokraterna, som styrs av Vänsterpartiet och Miljöpartiet och även Centerpartiet – grattis till de ledamöter från det partiet som sitter här i kammaren – går fram som en ångvält över dem

som levererar viktiga välfärdstjänster. Man drar in och stänger ned fast det finns resurser att använda.

Det är ett ideologiskt krig mot mångfalden, mot att det ska finnas företag som kan leverera tjänster. Detta ställer alltså Centerpartiet upp på, vilket är lite förvånande. Men det är Vänsterpartiet och Miljöpartiet som driver detta framför sig. Det är så opragmatiskt, och det är så långt man kan komma från medborgare i den här regionen som behöver vård och omsorg.

Ska vi komma till rätta med denna finansiella kris måste vi fortsätta att stödja de människor som har det tufft. Det handlar om att vi höjer ersättningen till studenter, pensionärer och föräldralediga. Det är viktigt. Det handlar om att vi fortsätter att sänka skatten för dem med låga och medelhöga inkomster. Det är viktigt. Vi har gjort insatser för att företagen lättare ska kunna klara sig igenom de skulder som har byggts upp, säger inte minst skattemyndigheterna, under pandemin.

I slutändan pressas dock den svenska ekonomin av lågkonjunktur. Den pressas av inflation och höga räntor. Den här regeringen hatar inflationen. Den här regeringen gör allt vad vi kan för att komma tillbaka till ett Sverige där vi får mer investeringar som kan hjälpa till med hela den gröna omställningen och kan skapa en växande svensk arbetsmarknad där fler människor kommer i jobb.

Vi har 5,9 miljoner människor på den svenska arbetsmarknaden. Ni här på läktaren eller ni här i kammaren möter de människor som bygger Sverige och kämpar för Sverige. Tyvärr är för många människor arbetslösa. Vägen bort från arbetslöshet heter språk, integration och utbildning. Det gäller också att vi har en stark ekonomi med fungerande energisystem och med skatter som är relevanta, som attraherar. Men det enda man hör från Socialdemokraterna, herr talman, är att man ska höja skatten för företag, särskilt för vissa företag; det är så man ska få färre konkurser. Jag undrar hur det blir med räntebetalningarna hos Sveriges småföretag med er politik.

Vi lägger in stora satsningar på de offentliga system som är så avgörande för inre och yttre säkerhet. Det handlar om rättsstaten och om försvaret, och vi satsar också på utbildning. För att det ska skapas högkvalificerade jobb med hög produktivitet i det här landet investerar vi också i ingenjörer för framtiden. Vi gör nu den största satsningen någonsin på ingenjörer både för att klara den gröna omställningen och klimatet i Sverige och för att se till att det finns företag i Sverige som producerar och levererar på en benhård global marknad. Det handlar om att attrahera investeringar. Det är så vi får ned arbetslösheten.

Arbetsförmedlingen gör viktiga insatser. De har fått aviserat att de har över 7 miljarder i anslag. Dessa pengar kan man använda effektivare, och det vet jag att Arbetsförmedlingens nya styrelse tänker göra.

Anf. 14 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag tycker att den här debatten förtjänar lite mer seriositet från arbetsmarknadsministerns sida. Det är ett så oseriöst svar och så låg nivå på den här diskussionen: att tala om krokodiltårar och skylla på Stockholms stads politiska ledning när vi har 16 000 konkurser och tusentals människor som blir arbetslösa!

Vi får samtal varje dag från människor som nästan gråter i telefon och inte vet hur de ska betala sina räkningar. Då skyller ministern på Stockholms stads politiska ledning. Tidningen Byggindustrin har rubriken ”Hade över 100 anställda: Här är de största konkurserna i januari”. De finns i Västra Frölunda, Huskvarna, Malmö, Jönköping, Stockholm, Örebro och så vidare. Skyll inte ditt ansvar på någon annan – du är arbetsmarknadsminister, och du har ett ansvar. Du är skyldig ett svar till alla byggnadsarbetare och byggföretag här hemma – till alla de svenskar som nu riskerar att varslas och bli uppsagda och bli av med sin ekonomiska inkomst när de ska försörja sin familj. Då kan du inte lägga ansvaret på någon annan!

Ministern talar om resurser till Arbetsförmedlingen, men varför går då Arbetsförmedlingen ut med ett pressmeddelande där de säger att de riskerar neddragningar? De säger att de tvingas säga upp personal på grund av Johan Pehrsons budget. Hur kan det sägas att anslagen ökar när det i pressmeddelandet står att Arbetsförmedlingen får minskade anslag med 250 miljoner kronor och att detta kommer att leda till att de behöver göra besparingar och säga upp personal? En konsekvens av uppsägningar av personal kommer att vara mindre stöd till arbetslösa och mindre stöd till företag som behöver rekrytera.

Johan Pehrson nämnde inte ens de regionala skillnaderna. Vi har en ökad arbetslöshet i södra Sverige och arbetskraftsbehov i norra Sverige. Arbetsförmedlingen behöver resurser för att kunna hjälpa människor i södra Sverige att få ett jobb och för att kunna hjälpa företag som skriker efter arbetskraft i norra Sverige.

Det behövs en nationell samling. Det behövs en arbetsmarknadsminister som kan inse allvaret och seriositeten i den diskussion vi har i dag. Vi står inte här bara för att skälla på arbetsmarknadsministern.

Tidningen Byggnadsarbetaren visar grafik över antal ökade konkurser i Sverige jämfört med Norge och Danmark – jag visar upp den här. Det har ökat rejält. Är det Stockholms stads politiska lednings fel att vi har en större ökning av konkurser i Sverige än i Norge och Danmark? Byggnadsarbetaren skriver att 941 personer blev uppsagda 2022, och för 2023 ligger den siffran på 4 608. TT skriver: ”’Katastrofnivå’ när det gäller konkurser”.

De förväntar sig att arbetsmarknadsministern och den sittande regeringen med Sverigedemokraterna tar sitt ansvar och hjälper byggsektorn, hjälper träindustriarbetare i Sverige att kunna få ett arbete och ser till att det också finns tillräckliga resurser i den aktiva arbetsmarknadspolitiken så att människor får möjlighet att ställa om. Mer resurser till arbetsmarknadsutbildningar än till nystartsjobben, som göder kriminaliteten, vilket vi har pratat om tidigare.

Vad är ditt svar, Johan Pehrson, till alla de byggnadsarbetare som är hemma nu och tittar på den här debatten? Ta ditt ansvar!

Anf. 15 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Sverige befinner sig i en lågkonjunktur med stigande arbetslöshet, och så gott som dagligen möts vi av rapporter om nya varsel och nya konkurser, inte minst inom byggbranschen. Men när vi ställer frågor och påtalar detta för arbetsmarknadsministern anklagar han oss för krokodiltårar. Det är oförsämligt, Johan Pehrson!

Norrköping är min hemkommun, och så sent som i går läste jag i Norrköpings Tidningar om ett byggbolag som gått i konkurs. Beskedet kom till de anställda två dagar före löning, under årets fattigaste vecka. Det kan dröja innan de får ut pengar från den statliga lönegarantin, och jag lider verkligen med dem i dag därför att de än i dag har en klump i magen över hur räkningarna ska betalas. Men Johan Pehrson kallar det för krokodiltårar.

Trots lågkonjunktur, stigande arbetslöshet och en dramatisk ökning av varsel och konkurser skär regeringen ned på bostadspolitiken, som hade behövts för att hålla igång byggandet och för att byggnadsarbetarna inte ska bli av med jobbet till att börja med. Man skär också ned på jobbpolitiken, som behövs för dem som behöver komma till Arbetsförmedlingen och få stöd och hjälp att ställa om.

I dagsläget har arbetsmarknadsutskottet inte några förslag att ta ställning till för att möta arbetslösheten och varselkrisen. Regeringen kommer inte med några initiativ, utan det man kommer med är nedskärningar.

Johan Pehrson syns en hel del i medierna och pratar gärna om euron och annat, men var är landets arbetsmarknadsminister när man behöver honom? Vad är regeringens och Sverigedemokraternas plan för att rädda svenska jobb? Detta vill svenska folket veta, inte minst alla byggnadsarbetare som nu har blivit av med jobbet.

Anf. 16 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Serkan Köse började sin interpellation med att räkna upp konkurserna inom omsorg och sjukvård. Det handlar om företag som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet vill lägga ned. Man stryper hela denna sektor i stort sett, inte allt, men man går rätt hårt åt den i regionen, med förfärliga effekter för företagare, människor som jobbar där och människor som har behov av vård och omsorg, inte sällan speciell vård och omsorg. Där går man fram som en bulldozer. Detta borde man ta ansvar för. Det vore klädsamt.

Det är korrekt att det skiljer sig mellan socialdemokratisk, socialistisk och liberal arbetsmarknadspolitik. För Liberalerna är utbildning helt avgörande för att människor ska komma i arbete och möta de behov som finns hos företag. Där finns en skillnad, och den tycker jag att vi kan prata öppet om.

Socialdemokraterna ser Arbetsförmedlingen som det avgörande verktyget, medan Liberalerna ser den som ett centralt verktyg som har ett viktigt uppdrag att bidra i det som ska vara en jobbmaskin och i det som ser till att vi i Sverige internationellt sett har ett mycket högt arbetskraftsdeltagande, kanske ett av de högsta i världen. Detta är Liberalerna mycket stolta över.

Om vi ska komma till rätta med den arbetslöshet som finns och inte minst för dem som varit arbetslösa under en längre tid måste man fokusera på språket, på integrationen och på den reguljära, grundläggande utbildningen. Om nivån är för låg måste den höjas, och detta är individens eget ansvar. Man ska få stöd och hjälp, men man måste göra jobbet själv.

Jag träffar en massa företagare och medarbetare som har det enormt tufft. Det är människor som har hållit på med sina livsverk för företagare och som nu kanske går i konkurs och måste meddela detta med stor smärta

till medarbetarna. Jag ser detta, men det finns bara ett sätt att komma till rätta med det, och det är inte att, som Socialdemokraterna vill, kraftigt höja skatterna för vissa företag och tro att det inte kommer att rullas över på kunderna, som är hårt skuldpressade.

Ni socialdemokrater vill införa bankskatter, men förstår ni inte att detta kommer att leda till att småföretag får ännu svårare att överleva? De sitter kanske med kniven på strupen, men ni säger: "Vi höjer skatterna." Det är faktiskt en förvånande logik.

Vi har ett fantastiskt system med en arbetsförmedling som ska hjälpa människor in på arbetsmarknaden med subventionerade anställningar. Jag förstår smärtan hos alla människor som drabbas, för jag möter också människor som har en klump i magen. Till dem vill jag säga att vi har ett fantastiskt omställningsstöd i Sverige som ges av omställningsorganisationerna och som drivs inte minst av parterna. Det är en fantastisk verksamhet. Vi har ett utbildningssystem som genom möjligheten till omställningsstudiestöd gör att man kan ställa om mitt i livet för att skaffa sig en ny kompetens och få ett nytt arbete.

Slutligen, herr talman, finns det inget annat sätt att få igång byggindustrin än att få ned inflationen och räntorna, för byggbehov finns. Regeringen är på god väg. Vi ärvde en väldigt hög inflation, men nu är den på väg ned.

Anf. 17 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Återigen: Man blir orolig när man lyssnar på statsrådet, för han verkar ha hängt upp sig på bolag inom vård- och omsorgssektorn. Jag nämnde också hotell- och restaurangbranschen, och jag nämnde byggsektorn. Jag nämnde att 16 000 bolag riskerar att gå i konkurs 2024. Många av dessa finns inom byggsektorn men också inom hotell- och restaurangverksamheten. Inte ett ord om detta kom från Johan Pehrson, utan han hänger upp sig på vård och omsorg.

Johan Pehrson pratar om bankskatter. Jag tänker att många hushåll har det väldigt tufft. Johan Pehrson säger att han har förståelse för att många är oroliga när livsverk som byggts upp går i konkurs, men ändå är Johan Pehrson som ansvarigt statsråd inte redo att vidta några åtgärder.

Återigen: Vad tänker statsrådet göra för att skicka en signal till alla människor som går hemma så att de känner att det händer något från regeringens sida? Bankerna gör övervinster på 90 miljarder. Tycker du att det är fel, Johan Pehrson, om dessa pengar kan gå till att hushåll kan betala sina räkningar? Tycker du att det är fel att vi tar ett solidariskt ansvar i vårt land när människor har det väldigt svårt, när tusentals människor har svårt att få ihop månaden?

Är detta svaret till alla byggnadsarbetare som sitter hemma och tittar på detta nu och till alla som äger en restaurang men som inte kan betala sina räkningar nu när månaden snart är slut och många räkningar ska betalas? Är Johan Pehrsons svar då "Rör inte bankernas skatter! Låt dem få tjäna pengar!", medan hushållen brottas med att få ihop sina räkningar och betala barnens fritidsaktiviteter?

Denna debatt, Johan Pehrson, kräver en seriös diskussion och att statsrådet, regeringen och Sverigedemokraterna tar sitt ansvar och ger svenska folket ett svar. Hur ska ni klara av den här krisen? Det är 16 000 konkurser

Prot. 2023/24:65
2 februari

Svar på
interpellationer

och tusentals människor som riskerar att bli arbetslösa, men statsrådet skyller på den politiska ledningen i Stockholms stad.

Herr talman! Jag tackar för debatten.

Anf. 18 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Först är Serkan Köse upprörd över att företag går med förlust, men om man går med förlust under alltför lång tid blir det konkurs. Just nu, här i denna kammare, finns det väl ändå någon som har gått en kurs i hur företagsamhet fungerar och hur viktig den är för att bygga Sverige, skapa ett starkare Sverige och skapa frihet och egenmakt för individer.

Hör och häpna! Marknadsekonomi är inte perfekt. Vi har ganska omfattande regleringar och ett ganska omfattande skattetryck för att kompensera för marknadens tillkortakommanden. Vi har social trygghetslagstiftning, a-kassor, omställningsstöd, arbetsförmedling, utbildningsinsatser och kommuner som garanterar försörjningsstöd. Det har vi också höjt nivån på för dem som är mest utsatta i en svår tid.

Det är ett problem att företagen går med förlust. Men sedan är det ett problem när företagen gör vinst. Vi har redan en bankskatt. Vad är det som Socialdemokraterna inte förstår? Detta otroligt lättvindiga krig. När räntorna går ned kommer vinsterna att minska. Regeringen har vidtagit åtgärder för att sätta press på bankerna, för att se till att det blir lättare för oss konsumenter att byta bank och att vi får både högre och lägre räntor.

Men läget med räntorna bygger på att inflationen är för hög. Det fick jag och vi i handen när Socialdemokraternas regeringsinnehav slutade. Det ska sägas att det inte var ert fel. Det var mycket annat som spelade in, till exempel kriget i Ukraina, som vi också har att hantera. Vi måste prioritera stenhårt för en bättre och sundare framtid för Sverige.

Man är orolig för vinster men förstår inte att företag också går med förlust. Jag ser restaurangägarna plågas av att människor inte har råd att gå ut och äta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:329 om effektivisering av arbetsmarknadspolitiska medel

Anf. 19 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Serkan Köse har frågat mig om jag och regeringen avser att omstrukturera arbetsmarknadspolitiska anslag för att öka effektiviteten och säkerställa att de avsatta medlen når de arbetslösa som behöver dem mest. Vidare har han frågat vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att stärka Arbetsförmedlingens kapacitet och flexibilitet i anvisningen av arbetsmarknadsinsatser, speciellt med tanke på tidigare budgetnedskränningar och personalminskningar.

Han har även frågat om jag och regeringen avser att vidta några åtgärder för att öka flexibiliteten i omfördelningen av resurser mellan olika ar-

betsmarknadspolitiska anslag för att förbättra anpassningsförmågan till rådande arbetsmarknadsläge. Slutligen har Serkan Köse frågat om jag och regeringen avser att ta fram en plan för att reformera nystartsjobb och andra arbetsmarknadsinsatser för att säkerställa att de träffar rätt målgrupper och bidrar mer effektivt till att minska arbetslösheten.

Utgifterna för arbetsmarknadspolitiska insatser har varit lägre än anvisade medel, vilket har inneburit anslagssparanden. Det kan emellertid inte förklaras av anslagsstrukturen. Den har varit densamma under en rad år, men utnyttjandegraden av anvisade medel har varierat. Och anslagssparanden har förekommit på flera anslag samtidigt. Nuvarande struktur ger Arbetsförmedlingen goda förutsättningar att prioritera insatser till de arbetssökande som är i störst behov av det.

Regeringen anser att tillgängliga medel hade kunnat användas effektivare så att fler arbetssökande hade kunnat ta del av insatser för att komma närmare arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har enligt myndighetens regleringsbrev som mål att prioritera arbetet med personer som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa och särskilt prioritera personer som varit utan arbete i mer än två år.

I enlighet med budgetpropositionen för 2024 har Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag förstärkts med 200 miljoner kronor för att möta en ökad arbetslöshet och stärka kontrollarbetet. Myndighetens förvaltningsmedel behöver användas mer effektivt utifrån dess uppdrag när det gäller bland annat bedömning och planering av stöd och insatser för arbetssökande, kontroll av de arbetslösas sökaktivitet och stöd i arbetsgivares rekryteringsarbete. I oktober 2023 fick Statskontoret i uppdrag att analysera och bedöma effektiviteten i Arbetsförmedlingens användning av förvaltningsmedlen.

Regeringen bedömer att det fortsatt finns utrymme för effektiviseringar inom arbetsmarknadspolitiken och avser att prioritera kostnadseffektiva insatser som är arbetsplatsnära och som bidrar till en hög sökaktivitet och övergångar till reguljärt arbete.

När det gäller träffsäkerheten i insatserna visar en rapport från IFAU som publicerades i oktober 2019 att de som tar del av nystartsjobb och subventionerade anställningar i stor utsträckning är individer med en svag ställning på arbetsmarknaden och en hög risk att hamna i långtidsarbetslöshet.

Regeringen fortsätter arbetet med att återupprätta arbetslinjen. Alla som kan arbeta ska göra det. Det ska löna sig att gå från bidrag till jobb. Höga krav ska ställas på den som söker jobb kombinerat med att arbetslösa erbjuds rätt stöd och insatser. Det ska också finnas tydliga aktivitetskrav för att kunna få bidrag.

Arbetsförmedlingen har också i årets regleringsbrev fått ett fortsatt uppdrag att öka den geografiska och yrkesmässiga rörligheten bland arbetslösa. Den som står utan arbete måste vara beredd att omskola sig eller söka jobb i en annan kommun.

Anf. 20 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Den här debatten hänger ihop lite med den förra. Det finns en korrelation mellan Arbetsförmedlingen, Arbetsförmedlingens resurser och effektivisering av arbetsmarknadspolitiska medel.

Återigen: Vi står i dag inför allvarliga utmaningar på svensk arbetsmarknad. Arbetslösheten ökar, och vi har en gigantisk matchningsproblematik, vilket är avgörande för ekonomisk tillväxt men också social sammanhållning. Därför tycker i alla fall jag att det är lite oroväckande att de pengar som är avsatta för arbetsmarknadsinsatser inte utnyttjas fullt ut.

Om vi läser Arbetsförmedlingens återrapportering för 2023 kan vi konstatera att de medel som avsatts för arbetslösa i slutändan inte når fram till dem som behöver dem mest för att få stöd. I stället kommer pengarna att skickas tillbaka till staten.

Denna ineffektivitet beror på många olika faktorer, bland annat Arbetsförmedlingens minskade anvisningskapacitet till följd av de omfattande budgetnedskärningar som Johan Pehrson och Sverigedemokraterna har bidragit till de senaste åren. Det har lett till minskad personal på myndigheten och gjort det svårt för myndigheten att använda resurserna fullt ut. Det har också försvagat myndigheten och myndighetens förmåga att erbjuda effektiva och riktade arbetsmarknadsinsatser. Det måste man ha med sig. Anvisningskapaciteten har ju betydelse i detta fall.

Till skillnad från Johan Pehrson tycker vi socialdemokrater att den aktiva arbetsmarknadspolitiken behöver stärkas. Arbetsförmedlingen, den lokala närvaron i hela landet och de åtgärder som leder till anställning behöver stärkas. Det finns en sorts skepsis hos högerpartierna och inte minst den nuvarande regeringen mot den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Det har påverkat myndigheten och dess kapacitet.

Budgeten som slaktade Arbetsförmedlingen 2019 har fått konsekvenser och har, återigen, lett till minskade resurser och att personal har sagts upp och har påverkat hur man använder medlen och resurserna.

Det skulle vara bra om statsrådet kunde utveckla lite mer varför Arbetsförmedlingen lämnar tillbaka pengar. Statsrådet konstaterar nämligen att nuvarande struktur ger Arbetsförmedlingen goda förutsättningar. Är det så att Arbetsförmedlingen har tillräckligt med resurser för att klara av sitt uppdrag? Det skulle vara intressant att höra statsrådet säga något om det.

Statsrådet säger också att tillgängliga medel hade kunnat användas effektivare. Då kan man fråga sig varför man inte har gjort det. Varför har Arbetsförmedlingen inte kunnat använda sina resurser och medel ännu mer effektivt?

Finns det något samband mellan personalneddragningar, minskad anvisningskapacitet och oförbrukade medel? Om statsrådet kan säga något om det vore det intressant att höra.

Statsrådet svarar att man ökar anslaget till Arbetsförmedlingen. Det stämmer inte. Vi har haft en ganska lång debatt om det tidigare. Arbetsförmedlingen har gått ut med ett pressmeddelande där man säger att man kommer att minska sin personal. Det stämmer inte med det statsrådet säger.

Anf. 21 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Serkan Köse för att han initierade den här angelägna debatten. Det är många frågor han ställer, och jag ser fram emot att få höra fler svar från arbetsmarknadsministern om hur han tänker om de här delarna.

Det jag framför allt tänker är att när vi har diskuterat de här frågorna i arbetsmarknadsutskottet och också haft förmånen att få tala med Arbetsförmedlingen om detta hör jag att de är ganska tydliga med att en stor anledning till att man under tidigare år har lämnat tillbaka pengar är en bristande anvisningskapacitet. Det är en diskussion som vi hade under förra året. På ren svenska kan det uttryckas som att man har haft för dåligt med personal för att hinna möta alla arbetssökande, ge dem tid och stöd och ställa de krav som behövs.

Det finns mycket att säga om det här. Pondera att exempelvis polisen hade lämnat tillbaka pengar för att de inte haft möjlighet att göra av med alla resurser som de fått i budgeten. Då tror jag inte att Johan Pehrsons regering hade sagt att svaret är att dra ned på anslaget på grund av att man uppenbarligen inte klarar av att göra av med alla resurser.

Jag tror snarare att svaret hade varit att det behövs en långsiktig kapacitetsförstärkning för att myndigheten ska klara av att omsätta resurserna och uppdraget i den verksamhet vi vill se för att nå de mål som regeringen har satt upp. Men så resonerar inte regeringen när det kommer till Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiken.

Jag drar helt enkelt slutsatsen att detta beror på att regeringen i nära samarbete med Sverigedemokraterna inte prioriterar arbetsmarknadspolitiken. Det har de ju egentligen aldrig gjort. Förra gången det begav sig tog de fram stora släggan mot arbetsmarknadspolitiken och försämrade kraftigt tryggheten på svensk arbetsmarknad och möjligheterna för den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Även arbetsmiljöpolitiken fick sin beskärda del.

Vi anar – nej, nu var jag lite för försiktig – vi ser hur historien upprepar sig. Det är bara neddragningar på arbetsmarknadsområdet, både i verktygslådan och på myndighetens anslag. När det kommer till de aktiva insatserna är man snart uppe i en halvering, Johan Pehrson, om man slår samman de budgetar som Liberalerna och högerpartierna har haft inflytande över. Det gäller både de senaste åren då man har suttit i regeringsställning och de budgetar man fick igenom när Socialdemokraterna satt i regeringsställning. Det är snart en halvering av de aktiva insatserna.

På den ansvariga myndigheten skär regeringen ned. Man säger att man förstärker, men vi hör ju själva hur Arbetsförmedlingen beskriver det. Det är en neddragning med 250 miljoner kronor. Det är klart att det påverkar myndighetens möjligheter att hjälpa och rusta de människor som behöver stöd och hjälp att komma i arbete.

Jag hoppas att vi kan få några svar här från arbetsmarknadsministern.

Anf. 22 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Den mest aktiva, starka arbetsmarknadspolitik som finns är att ha en kunskapsskola och en bra vuxenutbildning för den person som behöver vidareutbilda sig och kanske skaffa sig ett nytt yrke för att bli lättare anställbar. Det är den mest effektiva arbetsmarknadspolitiken.

Vi vet att åtta av tio som har gått yrkesvux får jobb. Nio av tio som har gått i yrkeshögskola får jobb. Det är därför regeringen prioriterar den typen av utbildningar.

Vilka jag än möter – batteribygare, bilbyggare, vindkraftstekniker, vindkraftsföretagare, människor inom elinstallationer – hör jag alla säga att det här är en fantastiskt viktig satsning som gör att fler personer kan få

jobb. De får en bra utbildning via yrkesvux och yrkeshögskolan. Det är en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Herr talman! Jag tycker att debattdeltagarna bortser från ett visst faktum vid sidan av Arbetsförmedlingens viktiga insatser.

Arbetsförmedlingen har fått en budgetplan redovisad för sig där det framgår att vi fokuserar på att de 10 000 duktiga medarbetare som finns i dag kan göra mer än vad man lyckas med i dag. De kan göra mer och få en ökad effektivitet. Det tror man även inom myndigheten. Hela deras digitaliseringsprojekt går ju ut på att bli bättre och skarpare när det gäller att möta människor och hushålla med skattemedlen. Man måste välja eftersom man har begränsat med pengar.

Ibland kan man få för sig att oppositionen har oändligt med pengar. Men man måste välja: yrkeshögskola och yrkesvux eller förvaltningsmedel till Arbetsförmedlingen. Jag har ingen annan åsikt än att Socialdemokraterna i opposition alltid kommer att ha mer pengar till Arbetsförmedlingen än en liberal, borgerlig regering – annars tror jag nästan att månen kommer att ramla ned på jorden!

Ni ser inte det andra. Ni ser inte heller hela omställningsstödet. När det paketet är utbyggt kommer det att finnas uppemot 10 miljarder i resurser för att hjälpa till i omställningen.

Ni ser inte heller gärna vad de kompletterande aktörerna gör inom ramen för Arbetsförmedlingen för att hjälpa människor. Det är ju operativ verksamhet nära människorna. Den är till för att hjälpa dem som står utanför arbetsmarknaden – inte sällan ganska långt utanför den – att komma i arbete. Det är de prioriteringar vi gör.

Sammantaget har vi ett utgiftsområde att förvalta tillsammans med arbetsmarknadsutskottet. Det är omkring 90 miljarder som ska gå till att hjälpa, skydda och stötta människor och få dem i arbete. Arbete är viktigt för självkänslan och för att man ska kunna försörja sig själv och sin familj och få lite mer egenmakt. Men det bygger alltid på kunskap, kompetens, skola och utbildning i unga år eller senare. Det finns ingen annan väg dit.

Anf. 23 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Statsrådet ägnade halva sin tid åt att prata om vuxenutbildningen. Låt oss titta på den!

I regeringens budgetproposition för 2024 kan man se anslagsutvecklingen för stödet till vuxenutbildningen. För 2023 anslogs 4 494 miljoner kronor. Förslaget för 2024 är 4 568 miljoner kronor. Om man räknar snabbt i huvudet kan man se att skillnaden är en ökning på 74 miljoner kronor. Johan Pehrsons svar på de utmaningar vi ser i dag på svensk arbetsmarknad är 74 miljoner kronor, nominellt, till vuxenutbildningen.

Samtidigt har vi inte ens räknat in inflationen, den ekonomiska krisen och kompensationen för inflationen. Räknar man in allt detta kan man inte påstå att det är en ökning, likaväl som att det inte sker en ökning i den aktiva arbetsmarknadspolitiken eller resurserna till Arbetsförmedlingen.

Trots att Johan Pehrson betonar yrkesutbildningarna kan vi konstatera att dessa insatser är otillräckliga för att möta de behov som finns i dag. Jag nämnde tidigare de stora regionala skillnaderna mellan södra Sverige och norra Sverige. Från år 2022 till år 2023 drog man ned på resurserna till vuxenutbildningen. Nu har man försökt kompensera upp det lite grann.

Tittar vi då på arbetsmarknadspolitiken, som diskussionen gäller, kan vi se att det är mindre anslag och resurser till den aktiva arbetsmarknadspolitiken. I Arbetsförmedlingens budgetunderlag till regeringen för 2024–2026, som Johan Pehrson säkert tagit del av, står det att det sker ”en minskning av anslagsnivån med cirka 200 miljoner kronor, från cirka 7,8 miljarder 2022 till 7,6 miljarder för 2023” och att ”förväntningarna på Arbetsförmedlingen är höga och resurskrävande”.

I myndighetens underlag till regeringen står det också: ”I myndigheten pågår flera utvecklingsinitiativ för att öka effektiviteten och produktionskapaciteten. Även om myndigheten räknar med vissa effektiviseringar successivt så bedömer vi att förväntningar inom flera delar av uppdraget kräver ökade resurser.” Detta har man skrivit till regeringen.

Man fortsätter: ”För att kunna omsätta tilldelade medel i operativ verksamhet behöver myndigheten också långsiktighet i budgetförutsättningarna. I dagsläget bedömer myndigheten att det råder en obalans mellan programmedel och förvaltningsmedel som, tillsammans med kommande års aviserade budgetminskningar avseende förvaltningsanslaget, försvårar en långsiktig planering. Arbetsförmedlingen behöver tillräckligt med personalresurser för att genomföra sitt uppdrag.” Allt detta står i Arbetsförmedlingens budgetunderlag till regeringen.

Statsrådet säger att man ökar resurserna till myndigheten, men myndigheten själv säger att det är en neddragning. Det finns en förväntan att vi ska vara effektiva och öka kapaciteten, men vi kommer inte att kunna klara av det med de befintliga resurser som vi får av Johan Pehrson, säger Arbetsförmedlingen. Det här hänger inte ihop. När det gäller resurserna till vuxenutbildningen och till Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiken hänger det som statsrådet säger inte ihop med budgeten.

Johan Pehrson! Vad är ditt svar? Hur ska det här klaras av? Jag ställde fyra väldigt konkreta frågor, men jag upplever att jag inte riktigt får svar på mina frågor. Jag vore tacksam om statsrådet kunde ägna lite av sin talar-tid åt att svara på mina frågor.

Anf. 24 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Johan Pehrson säger att vi socialdemokrater inte ser helheten och att vi inte ser omställningsstudiestödet. Alltså, kom igen! Är det någon som inte har sett omställningsstudiestödet i tillräcklig utsträckning är det väl SD-regeringen? Det är Johan Pehrsons kollegor som har sjabblat med detta och gjort att mängder med människor potentiellt missat sin chans att få ta del av det. Det har vi ju stått i kammaren och påtalat ett antal gånger. Har Johan Pehrson helt stoppat huvudet i sanden och missat den diskussionen?

Johan Pehrson säger också att SD-regeringen skär ned på arbetsmarknadspolitiken för att i stället prioritera utbildning. Som om vi socialdemokrater inte skulle prioritera utbildning! Vi prioriterar det mer än SD-regeringen. Vi lägger exempelvis betydligt mer på vuxenutbildning. Men vi lägger också mer på arbetsmarknadspolitiken, där för övrigt även arbetsmarknadsutbildningarna ingår. Vi socialdemokrater vill till exempel fördubbla antalet platser inom arbetsmarknadsutbildningen.

Yrkeshögskolan, som Johan Pehrson talade om, är en fantastisk verksamhet som jag också vill bygga ut. Men den är faktiskt inte svaret för alla arbetssökande i vårt land. Det finns många arbetssökande i vårt land som

behöver ett betydligt mer basalt stöd innan det är aktuellt för dem att gå exempelvis en yrkeshögskoleutbildning. Då behöver vi en arbetsförmedling som klarar av det uppdraget och som har tillräckliga resurser för att ha tillräckligt många arbetsförmedlare på plats för att möta, hjälpa och rusta de här individerna. Men SD-regeringens svar är att skära ned. Jag kan bara beklaga det.

Anf. 25 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Under pandemin gjordes det stora satsningar på att hantera den svåra situation som Sverige var i. Den dåvarande regeringen drevs framåt av en majoritet i finansutskottet och senare riksdagen som vidtog mängder av åtgärder. I denna nationellt mycket svåra krissituation gjorde man enormt stora tillfälliga satsningar på utbildning. Den dåvarande regeringen valde själv inte i någon budget att förlänga dem. I sin sista budget aviserade man att de skulle försvinna. Det tycker jag var ganska bra, herr talman. Man sa att pandemin var över i den delen och att vi övergick till en postpandemisituation. Det är därifrån vi gör de här kraftfulla satsningarna på utbildning, som är så viktigt.

Jag är säker på att Arbetsförmedlingen med en ny styrelse – snart också med en ny generaldirektör, hoppas jag – kommer att ha goda förutsättningar att driva på det här förändringsarbetet för att bli mer effektiv. Vi känner Arbetsförmedlingen, som har 10 000 medarbetare och vill få ut mer av sin jobbmaskin. Man är medveten om att vi har lagt upp de långsiktiga förutsättningarna i budget. Vi har en dialog med Arbetsförmedlingen för att se till att man är så effektiv som möjligt. Det är till den givna nivån vi gör tillägg. Nu har vi lagt till 200 miljoner.

Men det är otänkbart att myndigheter inte skulle behöva spara och hålla hårt i pengarna när människor och företag i Sverige möter tuffa tider. Det finns myndigheter som S, V, MP och Centern tillsammans alltid tycker ska skyddas. Det leder alltid till en överbudspolitik i förlängningen, för lägger man ihop Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centern är det helt osammanhängande. Det finns ju ingen kompromiss gjord där, utan oppositionen står splittrad. Socialdemokraterna har ofta mer resurser till Arbetsförmedlingen i opposition än i regeringsställning.

Studiestödet planlades av den tidigare regeringen. Jag tycker att det som regeringen sa då är rimligt: att man måste vara noga med praxis och kontroll, så att detta enormt viktiga stöd inte går till utbildningar som det inte är tänkt att gå till. När stödet har varit på plats en tid kommer effektiviteten att bli mycket bättre. Det handlar också om att det ska finnas relevanta utbildningar på inte minst universitet och högskolor som gör att man kan använda sig av den här möjligheten att studera ett halvår eller helår mitt i livet för att öka sin kompetens.

De människor som Arbetsförmedlingen ansvarar för och som är inskrivna där är oftast personer som har utmaningar med språket och med grundläggande utbildning. Arbetsförmedlingen kan per definition inte lära dem språket eller utbilda dem till exempelvis grundskolenivå. Det måste ske i den kommunala vuxenutbildningen och i yrkeshögskolan. Tyvärr finns det ingen annan väg.

Anf. 26 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det är inte riktigt svar på de frågor jag ställt och inte på den diskussion och debatt vi har i dag om effektiviseringen av arbetsmarknadspolitiken och de resurser som skickas tillbaka till staten och hur man ska handskas med det. Jag har inte fått något riktigt svar på det. Det skickades troligen tillbaka 6 miljarder kronor till staten. Jag har inte sett årsredovisningen. Vi får väl se vad som står i den. Statsrådet borde säga någonting.

Jag ställde en fråga om minskad kapacitet och om statsrådet ser något orsakssamband mellan minskad anvisningskapacitet och de budgetnedskärningar som Liberalerna har varit med och bidragit till. Det vore återigen intressant att få höra: Hur ska vi hantera den situation vi har i dag på den svenska arbetsmarknaden?

Statsrådet talar om att myndigheter ska banta och dra ned på resurserna. Men Arbetsförmedlingen är inte en sådan myndighet som behöver banta, inte minst i en ekonomisk kris. Snarare behöver man öka resurserna till Arbetsförmedlingen så att andra människor och myndigheter kan klara sig.

Arbetsförmedlingen har en annan roll. Arbetsförmedlingen ska rusta människor, hjälpa människor, stötta människor och matcha människor. Den ska hjälpa företag att hitta rätt kompetens. Statsrådet har ett ansvar att säkerställa att Arbetsförmedlingen är rustad för att möta inte bara dagens utan även framtidens utmaningar på svensk arbetsmarknad.

Återigen: Hur ska Arbetsförmedlingen blir mer effektiv än vad den är i dag när den själv påpekar i sitt eget budgetunderlag till regeringen att den inte kommer att klara av det med de medel och resurser den har i dag och de förväntningar som finns från politikens sida?

Vi behöver kanske ägna mer tid åt vuxenutbildningen nästa gång. Men det stämmer inte riktigt. Det statsrådet säger här är väldigt vackert, men det står någonting annat i budgeten.

Anf. 27 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Arbetsförmedlingen hade tuffa år under de senare åren innan den liberala borgerliga regeringen tillträdde. Socialdemokraterna gjorde som vanligt allt för att sitta vid makten och genomförde en politik som man nu skyller på någon annan för.

Budgeterna försvann, men man skulle ändå sitta vid makten, och man tog inte konsekvensen av det. Nu skyller man på alla andra. Socialdemokraterna har aldrig styrt, och det har alltid varit fel. Har man tyckt något annat, så tycker man något helt nytt nu. Det är intressant att ta del av.

Tittar vi på anslagssparandena de senaste åren ser vi att det 2018, 2019, 2020, 2021 och 2022 var ganska betydande anslagssparanden på programanslag och nystartsjobb. Så ser det även ut att bli för 2023. Det hänger ihop med att det inte har funnits rätt personer. De har kanske haft för låga språkkunskaper och för låg utbildningsnivå. Då måste man möta det för att hjälpa människor och ge människor kraft att komma i arbete. Det hänger också ihop med att arbetslösheten har utvecklats något mer positivt. Den har inte nått den nivå som man hade beräknat.

Serkan Köse får svar på frågorna i interpellationssvaret. Det är så kontrollmakten fungerar. Jag levererar ett svar. Serkan Köse och jag har ett

Prot. 2023/24:65

2 februari

Svar på
interpellationer

samtal om det, och Teresa Carvalho kommer in och deltar i debatten. Jag förstår att ni inte är nöjda med svaret. Det vore konstigt om ni klappade händerna här. Ni är ju granskande och opposition. Ni ska ha egna förslag. Därför är det inte så konstigt.

Herr talman! Jag har tillsatt ett uppdrag till Statskontoret att se över den effektivitet som finns och vad man behöver göra hos Arbetsförmedlingen för att få en bättre struktur. Det kommer att stödja en ny generaldirektör och en ny styrelse.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:353 om ungdomsarbetslöshet

Anf. 28 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Emelie Nyman har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska ungdomsarbetslösheten.

Inom ungdomspolitiken prioriterar regeringen bland annat att ungas sociala inkludering och etablering på arbetsmarknaden ska öka.

Arbetsmarknadspolitiken syftar till att fler unga liksom äldre ska komma i arbete. Ansvarsfördelningen för genomförandet av arbetsmarknadspolitiken bygger på att Arbetsförmedlingen har en flexibilitet att anpassa sina insatser och fördela resurser utifrån regionala och lokala behov.

I enlighet med budgetpropositionen för 2024 förstärks Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag med 200 miljoner kronor för 2024 för att möta en ökad arbetslöshet och stärka kontrollarbetet.

Tillsammans med andra förslag i budgetpropositionen, till exempel ett förstärkt jobbskatteavdrag för låg- och medelinkomsttagare samt fler platser inom både yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen, bidrar de föreslagna satsningarna inom arbetsmarknadspolitiken till att stärka arbetslinjen.

Man bör komma ihåg att den enskilt viktigaste insatsen för ungdomar för att långsiktigt etablera sig på arbetsmarknaden är utbildning. Utbildning av hög kvalitet stärker också individers möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och gör det möjligt att ta till vara allas kompetens. Samtidigt som det finns många som kan arbeta har välfärden och näringslivet svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens. I enlighet med budgetpropositionen för 2024 tillförs 1 362 miljoner under 2024 för fler utbildningsplatser på regionalt yrkesvux och 385 miljoner tillförs för fler utbildningsplatser i yrkeshögskoleutbildning, båda summorna inklusive studiestöd.

Det är viktigt att arbetsmarknadens behov i större utsträckning får styra hur utbildningar inom gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen dimensioneras. Regeringen har under 2023 genomfört nödvändiga lagändringar för att understödja att planering och dimensionering av gymnasieutbildning inom gymnasieskola och komvux i högre grad bygger på arbetsmarknadens behov.

Regeringen följer noga utvecklingen på arbetsmarknaden och hur Arbetsförmedlingen genomför sitt uppdrag att tillgodose behoven hos både arbetssökande och arbetsgivare.

Anf. 29 EMELIE NYMAN (C):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag tillträdde nu i januari. Det här blir min första debatt. Den ägnar jag givetvis en fråga som jag tycker är extra viktig. Min fråga var enkelt ställd: Vilka åtgärder avser arbetsmarknads- och integrationsministern att vidta för att minska ungdomsarbetslösheten?

I texten i interpellationen konstaterar jag att långsiktiga åtgärder är viktiga men att det också är alldeles nödvändigt att se över vad vi som politiker kan göra här och nu. Jag tycker inte att jag har fått tillräckligt bra svar på min fråga. I stället för ett svar som redogör för vilken arbetsmarknadspolitik som regeringen avser att genomföra fick jag ett svar som till stor del enbart handlade om utbildning.

Herr talman! Johan Pehrson är arbetsmarknadsminister och inte utbildningsminister. Hade jag önskat tala om skolpolitik eller utbildningens roll kopplat till arbetsmarknad hade jag ställt den frågan till Lotta Edholm eller Mats Persson. Jag riktade frågan till statsrådet eftersom jag vill veta vad regeringen avser att göra för arbetsmarknadsreformer. Av alla departements listor är propositionslistan för Arbetsmarknadsdepartementet kortast. Det ekar tomt i arbetsmarknadspolitiken från regeringens sida.

Herr talman! För diskussionens skull kommer jag att presentera statistik hämtad från SCB. Vid den senaste undersökningen framkom det att ungdomsarbetslösheten låg på 22,6 procent. Det är en siffra som är pinsamt hög. Vi ligger på tredje plats i hela EU när vi tittar på vilka länder som har högst ungdomsarbetslöshet. Länder som vi delar topplistan med är Grekland, Spanien och Portugal. EU-snittet ligger på 14,7 procent, och Sveriges siffra ligger på 22,6 procent. Det är en alldeles för hög siffra för att enbart prata om generella åtgärder för hela arbetsmarknaden.

Det kan finnas olika anledningar till att statistiken ser ut som den gör; det är jag medveten om. Väljer vi att bryta ned den och exempelvis titta på unga mellan 20 och 24 år som varken arbetar eller studerar ser vi att siffran ligger på uppemot 8 procent. Nästan var tionde person i min ålder har inte sysselsättning trots att de vill ha det. Siffran har dessutom ökat något sedan regeringen tillträdde 2022. Det handlar om en stor grupp människor som är villig att arbeta men inte har ett arbete. Siffran är ett underbetyg för Sverige.

Ungdomsarbetslösheten är viktig att prata om, och det vore oansvarigt att ducka och enbart prata om generella åtgärder – även om de givetvis är viktiga. Vi vet alla hur avgörande det där första jobbet är. Det bidrar till en större självständighet och en möjlighet för individen att skapa sitt eget liv. Det möjliggör för individen att påbörja sitt vuxna liv.

Ett arbete är i regel något som ökar livskvaliteten genom att bidra till meningsskapande och ge pengar att spendera på fritiden, på sådant man själv vill skapa och tycker är värdefullt. Jobbet är en central del för unga som ska ta steget ut och forma sitt liv. Utan ett arbete är det näst intill omöjligt att flytta hemifrån, både när det kommer till att köpa eget och när det kommer till att få ett hyreskontrakt.

Jag är givetvis glad att regeringen till viss del delar Centerpartiets bild att skolan är en central del av de långsiktiga insatserna när det gäller arbetslösheten. Däremot kommer de åtgärder som ni vidtar för att skapa bättre matchning och högre kvalitet inte att omfatta dagens ungdomar här och nu, Johan Pehrson. Vi har en arbetsmarknad som det är svårt att ta sig

Prot. 2023/24:65

2 februari

Svar på
interpellationer

in på, speciellt för unga och speciellt efter att ni tog bort de sänkta arbetsgivaravgifterna. Trösklarna är höga.

Jag är inte riktigt nöjd med svaret jag fick, och därför riktar jag återigen frågan till statsrådet och hoppas på ett utvecklat svar.

Anf. 30 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag välkomnar Emelie Nyman till ett fantastiskt viktigt uppdrag. Att sitta i Sveriges riksdag och företräda medborgarna – till exempel de som är på besök här i kammaren i dag – är ett viktigt uppdrag. Det är ett väldigt svårt uppdrag som kräver att man jobbar långsiktigt och håller i och håller ut.

Uppdraget kräver också att man kan samarbeta med andra partier, och därför blev jag glad när vi från första bänken här hörde Socialdemokraterna nästan applådera sänkta skatter på arbete. Det var ändå ett viktigt inspel från Centerpartiet att lägre skatter på arbete kan göra att fler kommer i jobb. Den generella inställningen delar jag, vill jag säga.

Regeringen har också visat att vi i år sänker skatterna på låga och medelhöga inkomster. Det stärker arbetslinjen för gamla människor, som jag, för medelålders – som jag, nästan – och för unga. Det gäller faktiskt alla människor, och arbetsmarknadspolitiken är ju fantastisk på så sätt att vi som jobbar med arbetsmarknadspolitik – antingen som statsråd på Arbetsmarknadsdepartementet eller i arbetsmarknadsutskottet i Sveriges riksdag – på sätt och vis ansvarar för de 5,9 miljoner som varje dag går till jobbet.

Vi måste väl dock vara helt ärliga och säga att det inte är så att vi kan skapa jobb. Vi skapar visserligen massor av jobb; regeringen skapar nu massor av jobb inom försvaret eftersom vi måste rusta försvaret för att skydda oss och försvara vår frihet. Vi skapar också mängder av nya jobb inom rättsväsendet eftersom vi behöver förstärka de polisiära insatserna för att motverka brottslighet. På så sätt skapar alltså regeringen jobb och prioriterar det.

Generellt skapas dock jobben av fantastiska svenska företag inom industrin, tjänstesektorn och inom omsorg och sjukvård. Det är människor som bygger, och det är kunskapsföretag. Det gäller alla jobb; jag brukar säga att det inte finns några skitjobb utan att det bara finns viktiga jobb som måste utföras. Den frihet för en individ som kommer med det första jobbet, som inte alltid är det bästa jobbet, är viktig. Det är så man bygger sin egen frihet och sitt eget välbefinnande. Det är så man bidrar till Sverige.

När det gäller de 90 miljarder som omsätts på utgiftsområdet är det rätt mycket som styrs av de förordningar som vi styr våra myndigheter genom. Det handlar också om förändringar i befintlig lagstiftning.

Regeringens och framför allt Liberalernas uppfattning är inte att den svenska arbetsmarknaden är underreglerad. Den är inte underreglerad, snarare tvärtom. Jag har tidigare träffat centerpartister i talarstolen som snarare har sagt att man ska gå åt andra hållet och ta bort en massa regler och underlätta för nyföretagande, anställningar och så vidare – det kan gälla skatter och andra åtgärder – och jag tror att den bilden är viktig att ha med sig.

Dessa förändringar gör vi med förordningar. Den stora styrningen av de myndigheter som Arbetsmarknadsdepartementet ansvarar sker framför allt genom budget och förordningar, samt genom en och annan proposition

när vi behöver förändra system som inte är funktionella. En sådan proposition, som vi just nu jobbar med, handlar som bekant om en helt reformerad arbetslöshetsförsäkring för att stärka individen, öka effektiviteten och jobba för att fler kommer i arbete.

Prot. 2023/24:65
2 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 31 EMELIE NYMAN (C):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för hans inlägg. Jag noterar dock att arbetsmarknadsministern inte riktigt svarar på min fråga på ett tillfredsställande sätt.

Vad gäller regelförenklingarna vill jag i så fall gärna se förslag på sådana. Jag vill helt enkelt få någonting att ta ställning till. Jag valde att ställa frågan eftersom jag är djupt oroad över hur situationen ser ut för unga på arbetsmarknaden, och jag hade hoppats att denna interpellation skulle stilla oron. Det är oerhört tråkigt att regeringen inte klarar av att presentera tillräckligt mycket arbetsmarknadspolitik. Det är nämligen så läget ser ut: Det finns dessvärre inte jättemycket att ta ställning till. Jag tror säkerligen att vi hade kunnat enas kring både det ena och det andra, men så ser läget inte ut just nu.

Sverige befinner sig i ett hårt ekonomiskt läge där det av naturen blir särskilt svårt för unga. Det här handlar inte om ”ungdomspolitik”, som du svarade, Johan Pehrson – det här är arbetsmarknadspolitik. Det handlar om hur vi som politiker tar vårt ansvar när en stor grupp i samhället har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. För varje individs skull och för Sveriges ekonomis skull behöver vi förändring.

En sådan förändring hade kunnat vara kraftigt sänkta arbetsgivaravgifter. Enligt en rapport från Konjunkturinstitutet är det den enda reform som faktiskt skulle öka tillväxten och samtidigt motverka inflationen, som statsrådet tidigare pratade om. Om kostnaden för att anställa sänks blir det möjligt för företag att både anställa fler och sänka priserna på varor och tjänster.

Enligt en studie från Handelns Forskningsinstitut har Sverige därtill en av de högsta arbetsgivaravgifterna bland alla OECD-länder. Det medför höga anställningskostnader, vilket slår hårt mot grupper som står långt från arbetsmarknaden, till exempel unga.

Förra året tog regeringen bort sänkningen av arbetsgivaravgifterna för unga, vilket har påverkat både arbetsgivarna och arbetstagarna. Jag var själv lovad ett heltidskontrakt i en matbutik efter min provanställning men blev i stället erbjuden ett kontrakt med färre timmar, just med motiveringen att det blev dyrare att ha mig som anställd – speciellt med tanke på de höga elkostnaderna.

Arbetsgivaravgifterna är en fråga vi jättegärna hade pratat mer om, för min anekdot – ursäkt mig för den – är bara ett av många exempel. Läger man örat mot marken och lyssnar på vad näringslivet säger, speciellt inom besöksnäringen där många unga får sitt första jobb, blir det tydligt att höjningen av ungas arbetsgivaravgifter har fått en negativ konsekvens.

Herr talman! Besöksnäringen är mycket personalintensiv i förhållande till många andra branscher. Arbetskostnaden, det vill säga lönekostnaden plus arbetsgivaravgifterna, är den i särklass största kostnaden för företag i besöksnäringen. I Finansdepartementets egen konsekvensanalys framgår att hotell- och restaurangbranschen är den bransch som drabbats hårdast av höjningen då den har hela 26 procent av det totala löneunderlaget i

åldersgruppen 15–18. Enbart höjningen motsvarar över 9 000 jobb i besöksnäringen. Fler, inte färre, unga behöver få en fot på arbetsmarknaden, Johan Pehrson.

Herr talman! En ungdomsarbetslöshet på 22 procent är ett enormt samhällsproblem, och vi som samhälle behöver gå ihop och arbeta tillsammans. Näringslivet säger gång på gång att de är beredda att göra sitt. Näringslivet har visat att de gärna tar in ungdomar, trots att det ibland kan innebära en stor risk. Men då behöver regeringen också göra sitt.

Centerpartiet har konstant kämpat för sänkta arbetsgivaravgifter. Det är en konkret åtgärd. Kan arbetsmarknadsminister Johan Pehrson tänka sig att sänka arbetsgivaravgifterna?

Anf. 32 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag tackar för ett mycket bra inlägg, som belyser vikten av att unga kommer i sitt första jobb. Det kanske inte alltid blir deras bästa jobb. Själv började jag arbeta som 14-åring, och nu står jag här. Så kan det gå. Jag gick i skolan också, vill jag understryka.

Det stora problemet i dag är dock att unga människor inte klarar grundskolan och inte kommer in på gymnasiet. Vi måste prata om det när vi pratar om arbetsmarknadspolitiken. På arbetsförmedlingar från Skellefteå till Malmö möter jag människor som berättar att arbetslösheten bland unga som tagit en gymnasieexamen, som har en studentmössa i garderoben, är ytterst begränsad. Det är snarare så att man då har många olika arbeten att välja på.

Om man tillhör gruppen unga personer, inte sällan utsatta killar, som av olika skäl har lockats av falska profeter och inte förstått vikten av att läsa böcker och göra matteläxan, kanske glidit iväg i ett missbruk av dataspel eller annat spel och har bristfälliga kunskaper i att läsa, räkna och skriva när man går ut nian, är det väldigt svårt. 140 000 unga har hamnat i gruppen som varken arbetar eller går en utbildning. Det är jättemånga människor!

Det vore mindre allvarligt om de ändå vandrade i skogen, plockade bär och svamp eller satt på biblioteket och läste. Men det värsta är att många av dessa unga personer är eller riskerar att bli offer för grov organiserad brottslighet så att de inte bara skadar sig själva utan även samhället. Man börjar inte jobba. Man deltar inte i det uppdrag vi har att tillsammans jobba och utveckla oss efter ambitionsnivå och förmåga under vår vandring här på jorden.

Ungdomsarbetslösheten är stort problem, men det börjar i allt väsentligt i skolan.

Vi har en svår situation, som jag tyvärr har ärvt i min ställning som ansvarigt statsråd. Men i de fall det inte har gått bra i skolan har vi ändå garantier inom Arbetsförmedlingen för att hjälpa unga. Där bedrivs en ständig verksamhet med att använda de åtgärder som finns, och denna kommer också unga till godo. Ofta handlar det om att ta sig samman och lite senare i livet, om det tidigare var stökigt eller fanns annat som lockade, ta sig till komvux eller en folkhögskola för att nå den grundläggande kompetens som är så viktig och som man själv ändå har ett ansvar för.

Människor har ju ett personligt ansvar för sin frihet. Den tanken uppfattar jag att Centerpartiet delar. Det är ingenting som vi i den här kamma-

ren kan besluta om. Man måste ta ett personligt ansvar, i det här fallet att gå en ny utbildning.

Det är därför jag pratar så mycket om skolan. Vi kan inte lösa ungdomsarbetslösheten om vi inte adresserar problemen i den svenska skolan. Sedan finns det garantisystem för ungdomar, som Arbetsförmedlingen ansvarar för. Inte sällan gör också många svenska kommuner stora insatser för att få in unga människor i ett arbetsliv som de kanske aldrig har börjat i.

Anf. 33 EMELIE NYMAN (C):

Herr talman! Jag tackar återigen statsrådet för hans inlägg.

Jag tyckte att jag var väldigt tydlig i mitt första anförande med att jag tycker att skolpolitik är jätteviktigt. I synnerhet är det viktigt långsiktigt. Jag är från Malmö och sitter i kommunfullmäktige där, och jag delar problembeskrivningen. Jag ser detta, har varit ute och pratat om det och är fullt medveten om att det är viktigt med utbildning och den livslånga resan. Där kan vi stanna, för att sedan gå vidare till det mer arbetsmarknadspolitiska.

I dag har vi diskuterat en fråga som är viktig för väldigt många människor, nämligen den stora grupp av unga som i dag går helt utan sysselsättning och arbete. I Malmö blir ungdomsarbetslösheten extra kännbar. När jag kampanjade inför valet 2022 pratade jag om vikten av en liberal arbetsmarknadspolitik som gör skillnad, särskilt för unga som av olika anledningar har en extra hög tröskel in på arbetsmarknaden.

Nu när jag får möjlighet att tjänstgöra i riksdagen är det också precis den frågan jag kommer att lyfta. Arbetsmarknadspolitik som i vissa avseenden tar hänsyn till unga är nämligen arbetsmarknadspolitik. Jag tycker att vi ska vara överens om det, Johan Pehrson, och inte kategorisera det som ungdomspolitik. Jag hakade upp mig på det i svaret, och jag vet att du har sagt detta också i tidigare interpellationsdebatter. Om vi i stället hade stått här och pratat om problemet med att äldre medborgare tenderar att bli diskriminerade på arbetsmarknaden på grund av sin ålder tror jag inte att statsrådet hade benämnt det som seniorpolitik.

Jag tror att sänkta arbetsgivaravgifter är en oerhört viktig åtgärd. Det är något konkret som vi kan göra här och nu, som komplement till de långsiktiga satsningarna på exempelvis skolan, så att vi möter kompetensbristen och matchningsproblemen.

Den liberala arbetsmarknadspolitiken är inte närvarande. Det kan jag bara beklaga.

Jag tackar för debatten och ser fram emot att följa vad du gör.

Anf. 34 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Tack för debatten, Emelie Nyman, och återigen välkommen till att tjänstgöra i Sveriges riksdag! Det är friskt att det finns öar i oppositionen som ändå tänker på att detta med sänkta skatter på arbete, sänkta skatter på sparande, att göra det lönsamt att investera och lägga ned sin kraft i ett företag som bygger mycket på kunskap, att man kan få ta del av optioner och så vidare skapar en dynamik. Det attraherar människor med investeringsansvar att göra investeringar i just Sverige. Görs inte investeringarna i Sverige görs de nämligen någon annanstans. Då uteblir växtkraften, och det blir färre som kan ge det här första jobbet, oavsett om

Prot. 2023/24:65
2 februari

Svar på
interpellationer

du har gått ut gymnasiet eller en utbildning till maskiningenjör vid valfritt universitet.

Vi ansvarar ju genom arbetsmarknadspolitiken – också Emelie Nyman i utskottet – för alla dessa drygt 5,9 miljoner i arbetskraften som går till jobbet eller försöker komma i arbete varje dag i Sverige. Det är de som bygger Sverige, som är samhällsbyggare på olika nivåer och som får Sverige att funka. Det är de som ska ta oss in i framtiden, rädda vårt klimat och se till att vi klarar alla de sociala utmaningar som finns.

Jag håller med om – jag vill understryka det – att alla människor ska ha lika chanser och lika möjligheter, oavsett om man är ung eller senior. Jag har också många gånger hört i kammaren att man är årsrik. Det känns ju skönt att man blir rikare med åren, så att säga. Ungdom är dessutom en övergående utmaning. Det kommer att lösas sig.

Vi välkomnar om Centerpartiet vill delta i arbetet. Jag vill också peka på vikten av att inte överreglera och tro att man med politisk styrning kan lösa alla problem. I mycket är det företagsamheten som är svaret på inte minst arbetslösheten. Vi stöder företagsamheten på mängder av sätt för att lösa företagets kompetensbrist, och det börjar i skolan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:337 om sprängdåden i Hässelby

Anf. 35 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Kadir Kasirga har frågat mig vad jag har gjort för offren för sprängdåden i Hässelby samt vilka extra resurser regeringen har gett till de kommuner som har blivit drabbade.

Jag vill börja med att rikta mig till de boende i Sundbyberg som i natt har upplevt en fruktansvärd sprängning och till de boende i Uppsala där ett sprängningsförsök nyligen har avväjts. Jag vill understryka att vi aldrig kan acceptera detta. Ni är inte ensamma. Hela det omgivande samhället står bakom er och känner med er i er situation. Nu gör polisen allt som står i deras makt för att hitta och lagföra de skyldiga.

Herr talman! Detta understryker också varför stöd och skydd till brottsoffer är en så utomordentligt prioriterad fråga för regeringen. Det avspeglas i den helomläggning av kriminalpolitiken som vi nu genomför. Det handlar om ett perspektivskifte, från fokus på gärningsmannen till att sätta brottsoffer och samhällets behov av skydd i centrum. Den som faller offer för de kriminella nätverkens grova våld ska alltid kunna räkna med samhällets stöd och skydd.

Kort efter det fruktansvärda sprängdådet i Hässelby i Stockholm förra vintern besökte jag de drabbade. Jag träffade dem som bor i radhusområdet och tog del av deras berättelser och erfarenheter. Jag följde upp med ett nytt möte med de boende under hösten. Då kunde jag också berätta om flera åtgärder som regeringen har vidtagit för att stärka brottsoffers ställning, bland annat i ljuset av erfarenheterna efter sprängdåden i Hässelby.

Regeringen har gett Brottsoffermyndigheten i uppdrag att kartlägga samhällets samlade stöd till brottsoffer, och i juni förra året utökade vi uppdraget till att även innefatta att myndigheten ska överväga och föreslå

vilken aktör i samhället som kan kliva fram och samordna stöd och insatser gentemot brottsoffer. Uppdraget ska slutredovisas senast den 10 juni i år.

I syfte att stärka brottsoffers ställning och förbättra deras möjligheter att få ut ersättning har regeringen också tillsatt en utredning som bland annat ska ta ställning till om brottsoffer ska ha rätt till brottsskadeersättning redan när en dom på skadestånd vinner laga kraft, det vill säga att brottsoffret, lite förenklat uttryckt, ska slippa att själv driva in ersättningen från gärningsmannen, som ofta är fallet i dag. Utredningen ska redovisas i februari nästa år.

Den som har utsatts för ett brott behöver också ha goda möjligheter att få sin rätt till skadestånd prövad på ett effektivt sätt. I dag sker det oftast inom ramen för brottmålet, och då hjälper åklagaren eller ett målsägandebiträde vanligtvis målsäganden med att driva sitt skadeståndsanspråk. Men en domstol kan under vissa omständigheter avskilja skadestandsfrågan från brottmålet och i stället låta den prövas i särskild ordning enligt de regler som gäller för tvistemål. Ofta innebär ett avskiljande att målsäganden, alltså brottsoffret, kommer i ett sämre läge processuellt sätt. Det blir två rättegångar i stället för en. Åklagaren kan inte längre hjälpa till med skadeståndsanspråket, och ett målsägandebiträde har inte heller kvar sitt uppdrag att företräda målsäganden i det avskilda målet om tvistens värde understiger ett halvt prisbasbelopp. Beroende på utgången i målet kan brottsoffret dessutom riskera att bli skyldig att betala motpartens rättegångskostnader. Jag är väl medveten om att ett beslut om avskiljande kan försvåra för brottsoffret, och regeringen har för avsikt att återkomma om hur den frågan kan tas vidare.

Mötena med de boende i Hässelby har berört mig djupt. Deras berättelser har påverkat både den rättspolitiska debatten och regeringens politik. De initiativ som regeringen har tagit det senaste året kommer inte att förändra situationen för de drabbade i Hässelby. Men deras erfarenheter har bidragit till att regeringen skyndsamt har vidtagit åtgärder i syfte att stärka skyddet för andra brottsoffer i framtiden.

Anf. 36 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Även jag vill inleda med att rikta mina tankar till de drabbade i Sundbyberg som blev utsatta för ett bombattentat natten mot fredag.

Fru talman! Jag tackar statsrådet Gunnar Strömmer för svaret men noterar att ministern har valt att inte svara på min andra fråga som handlar om vilka resurser regeringen tillfört kommuner som har drabbats av det eskalerande gängvåldet.

År 2023 var ett mörkt år i svensk historia, ett år då Sverige blev farligare, ett år när gängkriminalitetens bomber och kulor skapade rubriker och raserade liv, ett år när över 50 människor dödades. Barn förlorade sina liv, och oskyldiga blev offer när de hamnade i skottlinjen. Vi bör minnas 2023 med en sorgsenhet men också som en påminnelse om att handling behövs. Jag är orolig för att 2024 inte blir bättre.

Fru talman! År 2023 genomfördes närmare 150 sprängdåd i Sverige. Min stadsdel Hässelby-Vällingby i Stockholm blev ett av de mest utsatta områdena. Vi utsattes för fem sprängdåd, och ett av dessa blev det allvarligaste i Sverige i modern tid.

Det var den 16 mars cirka 01.25 som 15 kilo sprängämnen exploderade när de flesta på Lingonrisgränd låg och sov som vanligt. Detta är ett rad-

husområde där mestadels arbetande barnfamiljer bor och några äldre par som har bott där sedan området byggdes på 70-talet. Vi bor nästan 500 meter därifrån, och jag minns än i dag hur vi väcktes av ljudet och hur vårt hus skakade. Det är ett ljud man aldrig glömmer.

Fru talman! Det är ett mirakel att ingen dog av det sprängdådet, men ett sextiototal hus fick allvarliga skador, och några av radhusen blev helt utblåsta efter tryckvågen från bomben. Totalt 236 människor drabbades när de låg hemma och sov i sina sängar – 236 människor vars liv aldrig mer blir sig lika. Nu försöker de som bor på Lingonrisgränd, Carl Bondes väg, Nickelgränd och Fyrspannsgatan i Hässelby att läka sårén, samtidigt som de tar kampen mot försäkringsbolag, rättsväsendet och myndigheter.

Gunnar Strömmer pratar om perspektivskifte. Men Jocke, Pär och Anette, några av brottsoffren på Lingonrisgränd, undrar på vilket sätt detta perspektivskifte ska hjälpa dem i praktiken. Det vill jag också gärna ha svar på.

Anf. 37 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Än en gång tack till Kadir Kasirga för möjligheten att få diskutera de här oerhört viktiga frågorna i dag!

De boende i det här radhusområdet i Hässelby som drabbades av det förfärliga sprängdådet är dessvärre inte ensamma i sin situation. Alltför många människor i olika delar av vårt land har fått dela upplevelsen och bära de yttersta konsekvenserna av en grov organiserad brottslighet med en systemhotande kraft och ett våldskapital som brottsligheten uppenbarligen är beredd att använda med en allt större likgiltighet inför konsekvenserna för oskyldiga. Allt detta har ytterst drabbat enskilda människor av kött och blod. I värsta fall har de fått sätta livet till.

Det här är en utveckling som har fått pågå alldeles för länge. Det grova skjutvapenvåldet har tredubblats över tio års tid. Man kan säga att det bristfälliga skydd för brottsoffer som flera av de personer i Hässelby som Kadir Kasirga nämner nu har fått erfara är ett resultat av att vi som samhälle inte har tagit de här frågorna på tillräckligt stort allvar.

En mycket central fråga för regeringen, som uttrycktes första dagen när statsminister Ulf Kristersson stod här i riksdagens talarstol och i sin regeringsförklaring redogjorde för regeringens prioriteringar, är att sätta brottsoffren i centrum, inte bara som retorik utan genom att också i praktiken stärka det skydd som Hässelbysituationen bekräftar har oerhört stora re-
vor.

Det är därför vi i ljuset av deras erfarenheter gör en lång rad saker, som naturligtvis borde ha gjorts mycket tidigare. Det handlar om att till exempel säkerställa att det finns en samlad aktör. De boende har upplevt att det har varit försäkringsbolag, kommun, räddningstjänst, civilsamhälle och polis. Men vem har erbjudit det samlade stödet? Till vem ska man lyfta luren för att reda ut frågorna på ett samlat sätt? En speciell situation just i Hässelby var att det inte var ett flerbostadshus som drabbades. I ett flerbostadshus finns det ofta en bostadsrättsförening eller en hyresvärd som tar hand om alla frågorna. Nu fick alla enskilda människor själva ta tag i sin situation.

Nu har vi gett uppdraget till Brottsoffermyndigheten att peka ut vilken aktör som ska ge det samlade stödet. Vi har noterat de problem som man har pekat på i Hässelby när det gäller värderingen av olika insatser som

görs från försäkringsbolagens sida. Det är fråga om värderingsprinciper som är tänkta för helt andra situationer än när helt oskyldiga brottsoffer får sina hem sprängda i luften. Därför har jag också kallat till mig försäkringsbolagen, träffat dem och pratat om frågorna.

Vi har noterat de problem som har funnits när det gäller att driva sin skadeståndsfråga som i det konkreta fallet avskiljs från brottmålet. Vi lyfter upp de frågorna i ett särskilt spår. Allt detta är utomordentligt viktigt.

Låt mig få bredda detta och säga att det är oerhört viktigt att vi går på sprängmedlen. Från den 1 januari gäller dubbla straff för dem som hanterar vapen eller explosiva varor på ett olagligt sätt. Vi har infört preventiva tvångsmedel som gör att polisen kan avlyssna de kriminella nätverken för att förebygga och förhindra den typen av sprängningar som skedde i Hässelby. Vi har gett elva myndigheter i uppdrag att identifiera sårbarheter och reducera dem. Ett nationellt tillståndsregister för sprängmedel som alla har talat om i flera decennier blir nu äntligen av och ska komma på plats i sommar. Avslutningsvis kan jag säga att i mars kommer förslaget om visitationszoner, som kommer att ge polisen möjlighet att eftersöka sprängmedel och vapen på ett annat sätt. Jag hoppas att Socialdemokraterna kommer att rösta för detta.

Anf. 38 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Jag tackar Gunnar Strömmer för de utförliga svaren.

Jag konstaterar fortfarande att frågan om tillförandet av resurser till kommuner inte har besvarats ordentligt. Vi vet att kommunerna, och i dessa fall också stadsdelsnämnderna och stadsdelsförvaltningarna, har tagit på sig ett stort ansvar. Vi har sett hur mycket stadsdelsförvaltningen i Hässelby-Vällingby har arbetat för att stötta brottsoffren. Det har varit högt prioriterat. Stadsdelsförvaltningen har jobbat uppsökande, kontaktat stadsbyggnadskontoret och tagit fram ett upplägg för att skynda på processen för rivnings- och bygglov. Det var ju i det här fallet fråga om ett radhusområde, som statsrådet också nämnde.

Jag vet att Gunnar Strömmer har träffat några av de drabbade, men har Gunnar Strömmer träffat tjänstemännen i stadsdelsförvaltningen eller Lisa Carlsson, socialdemokratisk nämndordförande i Hässelby-Vällingby? Har man haft en dialog med dem? Vad behöver de? Det här är helt nytt. Hässelby har blivit utsatt för fem sprängdåd, och de ska hanteras av en stadsdelsnämnd, en stadsdelsförvaltning, som har knapphändiga resurser.

Den 26 april 2023 deltog jag på ett möte och träffade brottsoffren för att lyssna på deras upplevelser och vad de hade för medskick till oss politiker. Stadsdelsförvaltningen hade bjudit in mig och biträdande finansborgarrådet i Stockholms stad Anders Österberg.

De initiativ som har tagits av regeringen är bra, men det finns fortfarande ett men. Hur tänker Gunnar Strömmer hjälpa dem som drabbades av sprängdåden och dödsskjutningarna under 2023 och även nu under 2024? Det är inte längre fråga om ett tiotal eller hundratal människor, utan det håller på att bli tusentals människor som i olika former har utsatts för dessa sprängdåd. De blir brottsoffer. Finns det någon hjälp att få eller lämnar regeringen dessa brottsoffer åt sitt öde?

Kan man inte göra något retroaktivt så att de kan omfattas av hjälp från staten? Just nu finns en stor frustration bland dessa hederliga människor, skattebetalare, eftersom de inte får stöd från samhället, särskilt från staten.

Prot. 2023/24:65
2 februari

Svar på
interpellationer

Dessa frågor ska inte hanteras av en kommun, en stadsdelsnämnd. Det är regeringens uppdrag, och det är statens ansvar.

Gunnar Strömmer har ett stort ansvar. Jag ser gärna att Gunnar Strömmer utvecklar lite mer hur regeringen tänker hjälpa just dessa människor.

Anf. 39 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag har verkligen ingen ambition att göra det här till en partipolitisk pajkastning, men om vi ändå ska reda ut ansvarsfrågorna, eftersom Kadir Kasirga lyfter upp dem på ett så tydligt sätt, tar jag naturligtvis fullt ansvar för alla frågor som ligger på mitt bord sedan mitten av oktober 2022 när den här regeringen tillträdde.

Jag får tyvärr konstatera att de boende i Hässelby och många andra brottsoffer nu får ta konsekvenserna av den bristfälliga politiken när det gäller att sätta brottsoffer i centrum som Kadir Kasirgas eget parti och regering ansvarade för efter åtta år vid makten. En viktig del i det mandat som vi från Moderaternas sida fick med oss in i detta var just att inte se till gärningsmannens intresse utan att sätta brottsoffret i centrum.

Allt det vi nu gör önskar jag naturligtvis hade funnits på plats redan vintern 2023 när de boende i Hässelby drabbades av de förfärliga sprängdåden. Att det inte fanns på plats kan dessvärre inte jag lastas för, utan då får man söka de ansvariga de gångna åtta åren och höra varför de inte gjorde tillräckligt för att stärka brottsofferskyddet.

Nu ser vi bristerna, och vi gör allt vad vi kan för att åtgärda dem. Det handlar om alltifrån att tydliggöra ansvarsförhållanden när det gäller stöd till brottsoffer till att de inte puttats mellan stadsdelsnämnd, räddningstjänst, polis eller försäkringsbolag. De ska veta att det finns en samlande kraft som ger brottsoffer det stöd de behöver i den här situationen.

Vi ser till att de kan få sin skadestandsfråga prövad i brottmålet, inte behöva driva den på egen hand i en separat rättegång utan det stöd man kan få i ett brottmål. Vi ser till att de inte kommer att behöva driva in sina skadestånd själva i förhållande till gärningsmännen, utan de ska få ut sitt skadestånd när en domstol har slagit fast det. Sedan får staten ta på sig uppgiften att driva in skadeståndet från gärningsmannen. Allt detta gör vi nu. Jag önskar att detta hade funnits på plats för de boende i Hässelby, men det fanns det inte. Nu ska vi se till att det finns i framtiden.

Låt mig också få säga att jag träffar oerhört många kommunala företrädare, och jag träffar gärna kommunala företrädare även i Hässelby för att diskutera den typen av frågor. Sedan har det för mig varit ett naturligt insteg att börja med brottsoffren, att se till deras situation och behov, och fråga mig vad jag kan göra i min roll för att förbättra situationen för brottsoffer i det här landet. Det har varit min utgångspunkt också i det aktuella fallet.

Att polisen måste få bättre verktyg för att förhindra och förebygga den här typen av händelser är något som har varit oerhört viktigt för mig och för den här regeringen. Det var därför det var så viktigt att i höstas få på plats lösningen med preventiva tvångsmedel, det vill säga möjligheten att använda till exempel avlyssning mot kriminella nätverk för att förhindra och förebygga den typen av sprängningar. Helst ska de inte behöva äga rum.

Glädjande nog gjorde polisen förra året rekordstora beslag av sprängmedel. Vi har slagit in på en ny väg, och det är min förvisning att vi i

framtiden på ett helt annat sätt kan sätta tryck mot de kriminella nätverken för att i ännu fler fall undvika sprängningsdåd av det slag vi har upplevt i natt i Sundbyberg och i mars månad i Hässelby. Men det är oerhört viktigt att ha kraftfulla verktyg när saker och ting väl har hänt. En viktig sak är att ge polisen utökade möjligheter att eftersöka vapen och sprängmedel. Det är därför det är så angeläget för oss att få visitationszoner på plats. Den frågan kommer till kammaren i mars månad. Kommer Kadir Kasirga då att rösta ja till visitationszonerna, som är så oerhört viktiga för att kyla ned konflikter, hitta fler vapen och hitta mer sprängmedel?

Anf. 40 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Tack för svaren, Gunnar Strömmer!

Statsrådet vet att vi i Socialdemokraterna har egna förslag när det gäller hur vi ska bekämpa kriminaliteten och hur vi ska komma åt den här problematiken, som hotar samhället. Många av de reformer och lagförslag som regeringen nu driver är i grund och botten reformer och lagförslag som Socialdemokraterna tidigare initierat. Det vet statsrådet. Men jag vill inte hamna i den politiska polemiken här. För mig är det viktiga att bli en röst för de drabbade i Hässelby-Vällingby. Snart är det ett år sedan de blev utsatta för det här sprängdådet.

Jag tycker att det är bra att ni tar initiativ, men det är tyvärr för lite och hjälper tyvärr inte dem som blev drabbade under 2023.

Brottsbekämpning handlar inte bara om hårdare tag. Det vet statsrådet. Det handlar lika mycket om förebyggande insatser, och här tycker i alla fall jag att regeringen är handlingsförlamad. Det ser man genom det ekonomiska, genom finanspolitiken, när regeringen inte ger kommunerna och regionerna tillräckligt mycket resurser.

Ni sätter skattesänkningar före prioriteringar som hade hjälpt polisen, skolan, socialtjänsten och sjukvården och som hade minimerat antalet brottsoffer i framtiden. Det är djupt beklagligt, och det vittnar om att ord och att synas i tidningsartiklar går före tillräcklig handling och hjälp till dem som blir drabbade.

Stockholm behöver ju fler poliser. Statsrådet pratar om att man har gett tillräckligt mycket resurser till Polismyndigheten, men tyvärr har Stockholm i dag inte tillräckligt många poliser för att kunna ta den här kampen på ett ordentligt sätt. Det är också en fråga där jag hoppas att Gunnar Strömmer försöker ge svar.

Anf. 41 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Än en gång tack till Kadir Kasirga för möjligheten att diskutera de här oerhört viktiga frågorna i dag!

Jag vill börja med att säga att jag känner utomordentligt stor respekt för det engagemang som Kadir Kasirga har för de boende i Hässelby. Jag tycker att det är oerhört respektingivande med riksdagsledamöter som står upp för medborgare och står upp för medborgare i sin egen valkrets och ser till att deras erfarenheter får en plats också i den här kammaren och påverkar hur politiken utformas framöver. I det avseendet förtjänar Kadir Kasirga onekligen sitt höga anseende.

Jag är kanske inte fullt lika imponerad när vi sedan tippas över i en mer traditionell partipolitisk debatt, för då känner jag att vi kanske har lättat lite från den verklighet som brottsoffren i Hässelby har fått erfara.

Faktum är att brottsofferskyddet i Sverige är alldeles för bristfälligt. Faktum är att åtta år med socialdemokratiska regeringar inte innebar någon förstärkning av brottsofferskyddet, som verkligen hade behövt vara på plats när sprängdådet i Hässelby skedde.

Nu när jag har fullt ansvar för de här frågorna gör jag allt jag kan för att rätta till det här och säkerställa att de bristerna undanröjs genom en rad olika åtgärder som handlar om det samlade ansvaret för brottsoffer så att man inte behöver sköta allting på egen hand. Det handlar om rätten till skadestånd, om möjligheten att få ut det inom ramen för sitt brottmål och om att slippa behöva driva in sitt skadestånd från gärningsmannen.

Jag gör också allt jag kan för att reducera tillgången till sprängmedel, ett brottsförebyggande arbete som kan förhindra och förebygga den här typen av dåd i första läget.

I mars månad kommer förslaget om visitationszoner till kammaren. Jag hoppas att Socialdemokraterna då är med på ett mycket kraftfullt verktyg för att kunna komma åt vapnen och sprängmedlen på ett helt annat sätt än i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:355 om barnperspektiv i biståndet

Anf. 42 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig på vilket sätt jag ska arbeta för att garantera att barns rättigheter tas till vara i svenskt bistånd och verka för att flickors rättigheter garanteras i biståndet utan en feministisk utrikespolitik samt om regeringen gjort någon konsekvensanalys utifrån barnkonventionen av den nya reformagendan för biståndet.

Regeringens reformagenda *Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt* visar tydligt att regeringen lyfter fram barn och barnets fri- och rättigheter. Precis som Lotta Johnsson Fornarve skriver uppmärksammar regeringen i reformagendan att barn ofta är de som är allra mest utsatta och drabbas värst av fattigdom, krig, klimatförändringar och katastrofer. Att hitta synergier mellan bistånd och handel är i regeringens reformagenda centralt för att långsiktigt motverka fattigdom bland barn. Det är också genom investeringar i den yngre generationen som biståndet kan hjälpa till att lägga grunden till en mer långsiktig positiv förändring av välståndsnivån i fattiga länder.

Det är felaktigt att regeringens sänkning av biståndet skulle innebära försämrade förutsättningar att tillgodose barnets fri- och rättigheter och behov i världen. Ökad biståndseffektivitet bidrar till att fler barn kan nå av resurser och att färre resurser går till fel aktörer eller korruption. Svensk biståndspolitik är fortsatt generös. Med en biståndsbudget för 2023–2026 om 56 miljarder kronor per år och ett tak för migrationsavräkningar – högst 8 procent av biståndsbudgeten – har regeringen skapat bättre förutsättningar att kunna planera en förutsägbar och effektiv verksamhet.

I reformagendan klargörs att regeringen intensifierar sitt arbete mot skadliga sedvänjor som könsstympning och tvångssterilisering som riskerar att drabba flickor. Det är en viktig del av regeringens arbete för att

kvinnor och flickor ska vara fria att själva bestämma över sina liv och kroppar.

Att biståndet även ska värna svenska intressen som anges i reformagendan står inte på något sätt i motsättning till att värna barnets fri- och rättigheter. Tvärtom är det ett svenskt kärnintresse att bidra till barnets fri- och rättigheter globalt.

Regeringens betydande insatser för att säkra ukrainsk spannmålsexport bidrar till att motverka akut hunger i regioner där barn riskerar svält, till exempel i Jemen. Regeringens vinterpaket till Ukraina omfattade bland annat 100 miljoner kronor till Ukrainas spannmålsexport via FN:s livsmedelsprogram inom ramen för initiativet Grain from Ukraine.

Regeringen har också bidragit med 75 miljoner kronor till Unescos krisfond, som bland annat stöder renovering och återuppbyggnad av skadade och förstörda förskolor och skolor i Ukraina.

Förutom Sveriges stora och bibehållna kärnstöd till Unicef tillförde regeringen medel under 2023 för insatser efter jordbävningarna i Turkiet och för humanitära insatser för barn i Gaza.

Sveriges barnrättspolitik grundar sig bland annat på de åtaganden som Sverige har gjort genom att ratificera barnkonventionen. Barnrättspolitiken är sektorsövergripande, vilket innebär att barnets fri- och rättigheter och intressen ska genomsyra all politik och alla verksamheter som rör barn.

Vad gäller den feministiska utrikespolitiken är regeringens uppfattning att användningen av begreppet feministisk utrikespolitik har lett till att etiketten skymt innehållet i politiken. Engagemang för jämställdheten ska ge konkreta resultat och fokusera på innehåll, inte etikettering.

Anf. 43 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret på min interpellation!

Vart femte barn i världen lever i dag i en konfliktzon. Enligt Rädda Barnens rapport från 2020 rör det sig om minst 420 miljoner barn. Det är fler än någonsin.

Några av de farligaste länderna att leva i som barn är Palestina, Syrien, Afghanistan, Somalia, Jemen och Ukraina.

Situationen i Gaza saknar motstycke. Omkring hälften av dem som fallit offer för Israels våld är barn. Enligt FN har fler barn dödats i Gaza än i alla andra konfliktområden på jorden det senaste året. Tre månader av bombningar har resulterat i tusentals skadade och dödade barn. Nästan en miljon barn har tvångsförflyttats och lever nu i trånga, överfulla områden utan tillräcklig tillgång till vatten, mat och skydd. Barnen lider av allvarliga skador som brännskador och amputeringar och är svårt traumatiserade.

Anser ministern att regeringen har gjort sitt yttersta för att med hjälp av biståndet skydda barnen i Gaza? Jag tycker inte det, sett till att biståndet till UNRWA nu har stoppats. Det är den organisation som ser till att hjälpen når ut. Det finns inget alternativ till UNRWA; det bekräftar även Josep Borrell, EU:s höge representant. Det är oansvarigt att stoppa biståndet till UNRWA och riskera livet på tusentals barn i Gaza.

I Afghanistan är två tredjedelar av alla barn beroende av nödhjälp för att överleva. Landet står inför den värsta matkrisen någonsin. Efter jordbävningen den 7 oktober förra året är situationen särskilt svår. Allt fler

Prot. 2023/24:65
2 februari

Svar på
interpellationer

barn tvingas arbeta i stället för att gå i skolan, och talibanstyrets restriktioner begränsar flickors fri- och rättigheter. I den här situationen väljer regeringen att skära i biståndet till Afghanistan. Det är både fel och allvarligt.

Kriget i Jemen är inne på sitt nionde år. De som drabbas allra hårdast är barn. UNDP uppskattar att 259 000 människor, nästan 70 procent av dem som dödats, är barn. Men inte heller i länder som Mexiko, Filippinerna eller Myanmar garanteras barnen fullständiga rättigheter.

Krig och konflikter slår också hårt mot alla barn som tvingas på flykt. Barn drabbas direkt av våld och konflikter men också av fattigdom och undernäring, brist på vatten och sanitet och utebliven utbildning och hälsovård.

Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen lag i Sverige. Sverige ska vara ett land som tar ställning för barns rättigheter nationellt såväl som internationellt. I den nya reformagendan för biståndet konstaterar regeringen att barn ofta är de som är allra mest utsatta. Man skriver också att det finns skäl att uppmärksamma barn när svenskt bistånd genomförs.

Men samtidigt är det svårt att se hur detta ska kunna ske på ett tillfredsställande sätt med regeringens nedskärningar och omläggning av biståndet. Jag ser i stället hur barn överges i Gaza, i Afghanistan och på andra ställen. Har regeringen gjort någon konsekvensanalys utifrån barnkonventionen av den nya reformagendan för biståndet? Jag skulle vilja ha svar på den frågan.

Flickor drabbas särskilt hårt. Ministern säger att det i reformagendan klargörs att regeringen intensifierar sitt arbete mot skadliga sedvänjor som könsstympning och tvångssterilisering som riskerar att drabba flickor. Det är bra, men samtidigt halveras stödet till UN Women, som gör ett oerhört viktigt arbete för att motverka just könsstympning och för att stärka flickors och kvinnors rättigheter. Det går inte riktigt ihop med talet om att prioritera flickor och kvinnor.

Anf. 44 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Tack, Lotta Johnsson Fornarve, för en interpellation om en väldigt viktig fråga! Jag tror att vi i grund och botten är rätt överens, Lotta Johnsson Fornarve, kammaren och jag, om att vi ser fruktansvärda problem i dag där väldigt många barn far synnerligen illa i stora delar av världen. Det handlar om regioner och länder där problemen tyvärr har varit frekventa under lång tid, inte minst i spåren av fattigdom, förtryck och krig. Men det handlar också om nya platser i världen, där vi inte har sett den här typen av problem tidigare.

Det är fruktansvärda scener som utspelar sig i till exempel Gaza just nu; ingen kan vara oberörd inför detta. Vi tänker också på de barn som blev utsatta för Hamas fruktansvärda terrorattack den 7 oktober.

Vi ser också, kopplat till exempelvis fattigdom, något som har understrukits för mig på de olika resor jag har gjort. Det handlar inte bara om traditionella låginkomstmiljöer, utan vi ser också en stor fattigdom i många medelinkomstländer. Det är faktiskt till och med så att en tydlig majoritet av världens fattiga bor just i medelinkomstländer. Så långt, fru talman, är vi överens.

Sedan är det inte alltid helt enkelt att verka i de här länderna. Afghanistan, till exempel, är ett land som Sverige under lång tid har haft ett stort internationellt samarbete med. Nu har man tyvärr fått en regim i Afghani-

stan som inte vill ha internationell hjälp på plats och som till och med säger att Sverige ska be om ursäkt för att vi verkar på plats i Afghanistan, hjälper kvinnor och barn etcetera. Det har också tydliggjorts att kvinnliga hjälparbetare inte längre är välkomna i Afghanistan.

Då är det svårt att verka. Jag beklagar det, för regeringen tycker att det är viktigt att hjälpa till. Men vi har naturligtvis också ett ansvar för de hjälparbetare och de personer som Sverige sänder ut och för deras säkerhet. Det är alltså inte alltid de här sakerna ligger i den svenska regeringens händer, utan vi möter tyvärr en miljö där ute som är väldigt svår.

Det blir lite märkligt när interpellanten anklagar regeringen för att göra situationen värre. Jag vill bara påpeka att om man tittar på till exempel stödet till FN:s barnfond ser man att Sverige 2023 var den sjunde största givaren i hela världen. När det gäller kärnstödet är Sverige den tredje största givaren i hela världen. Det är inte så illa för ett land med 10 miljoner människor.

Häromdagen fattade regeringen beslut om en helt ny strategi för mänskliga fri- och rättigheter med tydligt fokus på bland annat barns rättigheter. Det handlar om 900 miljoner för 2024. Vi är också tydliga, fru talman, i den reformagenda som vi har presenterat för riksdagen med hur centrala de här frågorna är.

Vi ställer om biståndspolitiken. Vi ställer om den därför att vi är måna om att svenska biståndspengar alltid ska gå till rätt saker och att vi alltid ska uppnå resultat. Vi ska lämna det traditionella fokus där vi nästan bara pratar om hur mycket pengar vi lägger på någonting men mer sällan om vad vi faktiskt uppnår.

Om man inte uppvisar resultat och om man inte är intresserad av att förändra sig när man får kritik tycker vi från regeringens sida att det är en ansvarsfull hållning att omlokalisera medel till andra organisationer och aktörer som är mer intresserade av att arbeta med kvalitet. Det ligger inte minst i barnens intresse.

Anf. 45 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för ytterligare svar på min interpellation! Jag är glad att vi är överens om att det är viktigt att stödja barn med hjälp av bistånd. Men det måste också visas i konkret handling. Jag skulle vilja få svar på frågan om regeringen har gjort någon konsekvensanalys i enlighet med barnkonventionen när det gäller reformagendan för biståndet.

I Ukraina har barn och familjer drabbats hårt av kriget. De har fått sina liv förstörda. Barn har förlorat familjemedlemmar, sitt hem och sin skola. Flyglarm och skyddsrum har blivit en del av det nya normala. Unicef är en FN-organisation som har funnits i landet sedan dag ett när kriget utbröt och som fortsatt finns på plats. Det är bra att Sverige stöder Unescos krisfond, som bland annat stöder renovering och återuppbyggnad av skadade och förstörda förskolor och skolor i Ukraina.

Men jag blir oroad över att Sverige nu skär ned på kärnstödet till FN. FN har de muskler som krävs för att snabbt vara på plats i en akut krissituation som i Ukraina, Afghanistan och Palestina. Kärnstödet behöver snarare stärkas.

När det gäller den feministiska utrikespolitiken säger ministern att den bara har varit en etikett. Men utvärderingen visar att den feministiska utrikespolitiken har haft effekt och att flera länder har följt det svenska exemp-

let. Att nu överge den är att skicka fel signaler, som kan äventyra det strategiska arbetet för flickors rättigheter.

Mer än 40 procent av Afghanistans befolkning är under 15 år. 23,7 miljoner afghaner bedöms enligt FN vara i behov av akut hjälp under 2024. Det är mer än halva befolkningen. Majoriteten av dessa är barn och kvinnor. Mer än 3 miljoner barn under fem år är undernärda. Barnarbete och barnäktenskap tilltar, och frekvensen av våld i hemmet rapporteras öka. Flickors utbildning är hotad till följd av talibanregimens kvinnofientliga lagstiftning. Endast 3 procent av landets flickor har tillgång till utbildning över årskurs 6. Här är de insatser som Rädda Barnen, Unicef och Svenska Afghanistankommittén gör mycket viktiga för att erbjuda exempelvis utbildning till flickor.

Detta stöd skulle man ha kunnat fortsätta med utan några problem, som jag ser det. Det är allvarligt att regeringen nu skär ned på stödet till Afghanistan. Varför väljer regeringen att dra ned på Sveriges stöd till afghanska barn och kvinnor när det behövs som allra mest?

Barnen i Gaza är troligen de barn som i dag är allra mest utsatta. Tusentals barn har dödats och ännu fler skadats och fått ben eller armar amputerade – för att inte tala om alla de barn som är svårt traumatiserade efter att ha upplevt och bevittnat hur deras nära och kära dödats och skadats. Att i det här läget stoppa biståndet till UNRWA är ett hårt slag mot barnen i Gaza.

Ministern har tidigare sagt att det går att omfördela biståndet till andra organisationer i Gaza, men det är inte möjligt. Det bekräftas av organisationerna själva, som säger: Vi kan inte göra detta. Vi är beroende av UNRWA för att få ut stödet. Det finns ingen annan organisation som kan nå ut till de behövande i Gaza på det sätt som UNRWA gör. 2,2 miljoner människor i Gaza står på randen till en svältkatastrof, vilket självklart drabbar barnen allra hårdast. Här måste regeringen tänka om och tänka rätt.

Det är uppenbart att regeringen måste göra mer för att garantera att barns rättigheter tas till vara i svenskt bistånd.

Jag vill återigen få svar på frågan: Har regeringen gjort någon konsekvensanalys utifrån barnkonventionen när det gäller den nya reformagendan för biståndet?

Anf. 46 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag är glad över att Lotta Johnsson Fornarve fäster så stor vikt vid regeringens reformagenda för biståndet. Vi ser ju stora möjligheter att förändra biståndet för att uppnå bättre resultat och sätta fokus på just kvalitet och effektivitet, något som länge har varit ganska bortglömt i biståndsdebatten till förmån för att i stället betala ut så mycket pengar som möjligt. Detta är den inriktning som vi vill se för svenskt bistånd. Sedan kommer vi att operationalisera detta i olika landstrategier, i bilaterala strategier och i tematiska strategier. Det är så som biståndspolitikerna är utformad.

Detta är ingen nyhet, och det vet Lotta Johnsson Fornarve. Så har biståndet fungerat under olika regeringar av olika politisk färg. Vad gäller stöd till organisationer som arbetar med barnfrågor vill jag återigen understryka att Sverige alltså är den sjunde största givaren till FN:s barnfond – ett land med 10 miljoner människor är den sjunde största och vad gäller

kärnstöd den tredje största. Det rimmar inte helt med den beskrivning som Lotta Johnsson Fornarve vill göra gällande här, alltså att detta inte skulle vara prioriterat. Det är ju alldeles uppenbart att vi är prioriterat, annars hade ju Sverige inte varit en så stor givare.

Vi vill också att detta ska genomsyra många av de strategier och arbeten som vi har, och det finns också tydliga formuleringar om detta i regeringens reformagenda.

Det är en fruktansvärd humanitär situation i Gaza, men det är också viktigt att komma ihåg att detta inte är något argument mot att säkerställa att biståndsmedlen når fram och gör skillnad och inte hamnar i felaktiga händer. Det är snarare ett argument för att man ska säkerställa att pengarna når fram till de barn och kvinnor i Gaza som upplever en väldigt svår situation. Pengar ska inte hamna hos personer som kanske till och med har deltagit i terroraktiviteter eller uttrycker stöd för terror. Svenskt bistånd ska aldrig någonsin komma ens i närheten av terrorism.

Jag vill påpeka att den här regeringen har ökat det humanitära stödet till civilbefolkningen i Gaza. I höstas presenterade vi ett totalt stödpaket på 210 miljoner kronor i förstärkt humanitärt stöd. De pengarna fördelades till andra organisationer än UNRWA. Nu rör det sig om 31 miljoner kronor, och det är klart att om det gick att fördela 210 miljoner kronor för bara några månader sedan i humanitärt stöd till andra organisationer tror jag att det finns goda förutsättningar för att lyckas fördela 31 miljoner kronor just nu.

Men det är viktigt att vi går till botten med den här väldigt allvarliga informationen. Det är inte ansvarsfullt att sopa problemen under mattan och att bara betala ut pengar innan vi vet hur det ligger till. Är detta toppen på ett isberg, och finns det mer information eller inte? Det är en tydlig prioritering från regeringens sida att säkerställa kvaliteten på biståndet. Därför stoppar vi inte biståndet, utan vi omfördelar det till andra humanitära organisationer.

Det som långsiktigt kan ge en positiv utveckling för många barn i världen är ju mer av handel, entreprenörskap, innovation och marknadsekonomi. All historisk erfarenhet visar att det är just detta som lyfter länder och invånare upp ur fattigdom. Det löper också som en röd tråd genom vår reformagenda att hitta den typen av synergier som är så viktiga. Det är också något som mottagarländerna själva efterfrågar. De vill ha mer av investeringar, mer av handel och jobb. Min fråga till Lotta Johnsson Fornarve blir naturligtvis om Vänsterpartiet vill ställa sig bakom dessa viktiga reformer för att hjälpa mottagarländerna att häva sig upp ur fattigdom och handla mer och få mer företag med högre tillväxt och fler jobb.

Anf. 47 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, ministern, för ytterligare svar! Ministern indikerar att det tidigare biståndet har varit ineffektivt och inte fungerat. Det är ju inte sant. Sveriges bistånd har fått oerhört höga betyg i internationella jämförelser och hamnat på topp, så att säga.

Det är bra att man stöder FN:s barnfond, men det betyder inte att man ska skära ned på stöd till andra viktiga områden, till exempel Afghanistan och till UNRWA i Gaza, eftersom det drabbar de allra mest utsatta barnen hårt. Det är klart att pengarna ska nå fram.

Vi vet i dag att det är UNRWA som ser till att pengarna når fram i Gaza. Det säger alla stora internationella biståndsorganisationer. De är beroende av UNRWA för att få ut stödet. Det är UNRWA som på marken ser till att biståndet når ut. Detta är också något som flera länder har sett och som EU:s utrikesminister, höge representanten Josep Borrell, också understrukt: Stoppa inte biståndet till UNRWA. Också FN:s generalsekreterare uppmanar världens länder att inte stoppa detta bistånd, för det drabbar befolkningen i Palestina oerhört hårt.

Självklart ska man utreda anklagelserna, men man kan inte straffa hela organisationen med tusentals anställda. Framför allt kan man inte straffa hela den palestinska befolkningen och riskera att 2,2 miljoner människor hamnar i svält, något som naturligtvis drabbar barnen särskilt hårt.

Sverige måste göra rätt här och se till att återupprätta stödet till UNRWA. Vi måste jobba för ett eldupphör. Vi måste fortsätta att stödja barn världen över. Det är helt enkelt nödvändigt eftersom situationen när det gäller barn ser fruktansvärd ut. Vi måste göra en ordentlig konsekvensanalys utifrån barnkonventionen när det gäller den nya reformagendan för biståndet.

Anf. 48 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Låt mig bara understryka att det finns gott om olika utvärderingar som pekar på att inte minst styrningen av svenskt bistånd har varit undermålig. Det är också ett faktum som understryks i andra utvärderingar att väldigt många länder som har fått väldigt stora summor, mångmiljardbelopp till och med, i svenskt bistånd, ibland under flera decennier fortsätter att vara lika beroende av bistånd nu som de var då. Då kan man förstås fortsätta att göra som man alltid har gjort – och fortsätta att vänta sig att det ska vara ungefär som det är i dag – eller försöka bryta ny mark.

Vi är måna om att fokus i biståndspolitikerna ska handla mer om vad vi uppnår och om kvalitet och effektivitet än bara om hur mycket pengar som betalas ut. Det är viktigt att försöka hitta synergier med den viktiga handelspolitiken, entreprenörskap och småföretagande, så att människor får ett jobb att gå till och kan ha en egen försörjning. Då lyfter man ju hela familjer upp ur fattigdom också. Detta är den fantastiska resa vi ser att många länder har lyckats göra.

Vi måste understödja den utvecklingen och se till att vi har en situation där handel och bistånd inte ses som två olika saker utan som olika sidor av samma mynt. Det måste ske en samverkan. Det är detta som väldigt mycket av vår reformagenda handlar om.

Vad gäller Afghanistan är det svårt att verka på plats i landet eftersom talibanerna inte vill ha några hjälparbetare där. Exempelvis släpper man inte in kvinnor i landet. Det är väldigt svårt att komma runt det faktum att förutsättningarna har förändrats drastiskt på kort tid. Jag beklagar det, men det är ett beslut som har fattats av talibanregimen.

Jag vill också påpeka att UNRWA-medel omlokaliseras till andra humanitära organisationer medan vi går till botten med de här allvarliga anklagelserna. Jag hoppas att vi ska kunna få den typen av utredningar på vårt bord väldigt snart och kunna ta ställning till dem. Tack, Lotta Johnsson Fornarve, för debatten!

Anf. 49 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Sofia Amloh har frågat mig hur jag avser att agera för att ekonomin inte ska hindra kvinnor från att lämna en dålig relation.

Jag välkomnar ledamotens engagemang i frågan, ett engagemang jag delar. Mäns våld mot kvinnor ska bekämpas med samhällets fulla kraft. Mäns våld mot kvinnor kan även handla om ekonomiskt våld som leder till att ekonomin hindrar kvinnor från att lämna en dålig relation.

Ekonomisk jämställdhet är ett av de jämställdhetspolitiska delmålen: Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Regeringen står bakom detta mål. Till detta kommer förstås också vikten av att fler människor, särskilt kvinnor och flickor, ska kunna bygga upp sin ekonomi för att känna både trygghet i vardagen och tro på framtiden. Här är finansiell kunskap oerhört viktig för att man ska kunna fatta välinformerade beslut gällande sparande och kapital, som i dag är ojämställt fördelat.

Dessvärre står vi inför ett sämre konjunkturläge, vilket gör tillvaron än mer ekonomiskt ansträngd för många hushåll. I det läget är det viktigt att finanspolitiken är välavvägd och att regeringen agerar för att få ned inflationen. Inflationen slår mot de svenska hushållen i allmänhet men i synnerhet mot de särskilt utsatta hushållen med små eller inga marginaler. Bland de särskilt utsatta hushållen ingår ensamstående kvinnor med barn.

Gällande ekonomiskt våld i nära relationer vill jag betona att det är en allvarlig form av våld och förtryck, där kontroll och makt utövas av våldsutövaren med hjälp av ekonomin. En våldsutsatt person som redan befinner sig i ekonomisk utsatthet riskerar att drabbas hårt, vilket kan försvåra för dem som vill lämna destruktiva och våldsamma relationer. Detta kan bli särskilt påtagligt när de ekonomiska marginalerna minskar då exempelvis boendekostnaderna och matpriserna ökar. För den som utsätts kan det få allvarliga konsekvenser i form av långvarig skuldsättning. Det begränsar i sin tur möjligheten att lämna relationen och att skaffa en ny bostad.

En viktig del i regeringens pågående arbete för att bekämpa våld i nära relationer, inklusive ekonomiskt våld, är ett myndighetsgemensamt uppdrag för att öka upptäckten av våld (A2022/00842). En annan angelägen insats är Socialstyrelsens uppdrag om att stärka det nationella stödet till kommunerna i deras arbete med att ge stöd till våldsutsatta att ordna stadigvarande boende (A2022/00528). Ett tryggt boende är avgörande för att kunna upprätthålla skydd och en förutsättning för en fungerande livssituation för våldsutsatta kvinnor och barn. Socialstyrelsen har också i uppdrag att föreslå åtgärder för att våldsutsatta ska få ett mer samordnat stöd vid myndighetskontakter, vilket kan vara avgörande för att lämna en våldsam relation (S2023/03257). Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag att höja kunskapen om våldsutsatta personer som lever med skyddade personuppgifter, med fokus på kvinnor och barn (A2023/01276). Skatteverket har därtill i uppdrag att etablera en nationell struktur för samverkan med, och informationsspridning till, andra myndigheter i syfte att bidra till en enhetlig, säker och effektiv hantering av skyddade personuppgifter (Fi2023/03131).

*Svar på
interpellationer*

Den tioåriga nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor gäller till 2026, och ett åtgärdsprogram för att intensifiera arbetet gäller 2021–2023. Regeringen arbetar nu med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram för att motverka och bekämpa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive ekonomiskt våld, som ska gälla för 2024–2026.

Avslutningsvis vill jag poängtera att regeringen noga följer frågor gällande ekonomisk jämställdhet och ekonomiskt våld.

Anf. 50 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret, men det är ett par saker i svaret som jag får huvudbry av och som jag tycker blir otydliga och aningen märkliga.

Statsrådet säger att finansiella kunskaper är oerhört viktiga för att man ska kunna fatta välinformerade beslut gällande sparande och kapital, som i dag är ojämställt fördelat. Ja, det ligger nog en del i det. Men det är inte de finansiella kunskaperna som har varit avgörande för en majoritet av kvinnor som i dag känner en oro över att kunna lämna en relation med en man som de inte längre vill leva med. Det har inte varit de finansiella kunskaperna som har varit avgörande när det gäller att kunna lämna relationen eller inte.

Jag tycker att det är ett svar som lägger ansvaret på den enskilda kvinnan. Det är då kvinnan som inte har sparat tillräckligt eller som inte har gjort rätt eller kloka ekonomiska val när det gäller sparande, och det är det som har satt henne i denna ekonomiska situation.

Det är ett svar och en förklaring av ett samhällsproblem som är både verklighetsfrånvänt och snuttifierat. Det är aningen fräckt, även för en borgerlig politiker, att beskriva situationen så.

Det fick mig att tänka på Ebba Busch. Hon twittrade för några år sedan om att kvinnor med låga pensioner skulle göra andra val i livet.

Fru talman! Statsrådet säger i sitt svar att inflationen behöver bekämpas och att inflationen slår hårt mot svenska hushåll i allmänhet och i synnerhet mot de särskilt utsatta hushållen med små eller inga marginaler. Bland de särskilt utsatta hushållen finns ensamstående kvinnor med barn.

Jag håller helt med. Det är därför jag har kallat statsrådet till kammaren för att ha just denna debatt. Men det som sägs i svaret är att det görs viktiga finansiella avvägningar.

Vi nås av rapport efter rapport om att en tredjedel av alla vuxna i Sverige har svårt att betala löpande utgifter som hyra och mat. Kronofogden visar på historiskt höga skuldsättningar bland svenska folket, och kvinnor sticker ut. Två av tre ensamstående föräldrar – det är huvudsakligen kvinnor – har inte råd att låta sina barn gå i en organiserad fritidsaktivitet. Sex av tio kvinnor känner oro över sin ekonomiska situation och över om de klarar av att flytta till eget boende vid en separation eller skilsmässa.

Statsrådet är mig – och många med mig – svaret skyldig. Tycker jämställdhetsministern att det är rätt finanspolitiska avvägningar som är gjorda när konsekvenserna ser ut på detta vis?

Varför gör ni inget för att de särskilt utsatta hushållen, ensamstående kvinnor med barn, inte ska ta den här smällen i denna tuffa ekonomiska kris? Att kvinnor inte kan lämna en relation eller ett äktenskap för att de inte kan vara ekonomiskt självständiga i Sverige är under all kritik. Om

man inte agerar på det som ansvarig minister ska man vara försiktig med orden.

Det är inte trovärdigt, eller för den delen värdigt, att säga att regeringen står bakom delmålet om ekonomisk jämställdhet när det är kvinnor som straffas med er politik.

Anf. 51 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! När vi pratar om ekonomisk jämställdhet kan jag känna en frustration över hur smal den diskussionen alltför länge har varit.

Vi pratar om löneskillnader. Det är jätteviktigt att prata om löneskillnader, för det finns än i dag alldeles för stora löneskillnader mellan män och kvinnor. När man tittar på vad det beror på ser man att det till största delen beror på att män och kvinnor gör olika yrkesval som påverkar inkomsterna.

Vi kan dock inte stanna där. Vi måste titta på livsekonomin. Vi måste titta på kvinnors företagande, kapital och sparande. Det handlar inte om, som Sofia Amløh påstår, att lägga någon form av ansvar på kvinnor, att skuldbelägga kvinnor, för att de inte har tillräckliga finansiella kunskaper. Men när vi ser att kapital och ägande skiljer sig så mycket mellan män och kvinnor kan vi inte bara passivt stå och se på och säga: Det kan vi inte prata om, för då skuldbelägger vi kvinnor. Vi måste såklart hitta orsakerna till att det ser ut på det sätt som det gör och agera för att stärka kvinnors ekonomi, inte bara i lönekuvertet utan genom livsekonomin.

Det är riktigt, precis som Sofia Amløh påpekar, att ekonomisk ojämställdhet kan utgöra ett hinder när det gäller att lämna en våldsamt relation. Vi måste generellt i vårt arbete med att bekämpa och förebygga mäns våld mot kvinnor och annat våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck riva de hinder som finns i dag, så att människor har reella möjligheter att lämna en våldsamt relation eller för den delen en relation som man av någon annan anledning inte vill stanna i. Detta handlar inte bara om våldet, utan det handlar om friheten att kunna stanna i eller lämna relationer som man inte vill vara en del av.

Här behöver vi vidta en rad åtgärder, och det gör denna regering. Som exempel kan jag nämna att i regleringsbrevet för 2024 gav regeringen ett nytt uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten om att analysera bostadsmarknaden ur ett jämställdhetsperspektiv. Det är också en jätteviktig åtgärd som såklart hänger ihop med frågan om ekonomiska begränsningar som kan finnas när det gäller att lämna en relation. Har man inte ekonomiska möjligheter att skaffa sig en ny bostad kan det göra att man stannar kvar i en relation.

Vi har också i regleringsbrevet för 2024 gett ett uppdrag till Mynak, Myndigheten för arbetsmiljökunskap, att undersöka hur ökat distansarbete har påverkat jämställdheten. Om vi tittar på ett längre perspektiv har vi när det gäller löneskillnaderna mellan män och kvinnor sett att gapet successivt har minskat. Men vi har sett en avstannande effekt de senaste åren. Och här är det såklart också viktigt att vi ser vad som orsakar denna situation, vilken inverkan som pandemin har haft och hur den situation som vi nu befinner oss i efter pandemin påverkas av ett ökat distansarbete.

Detta är några exempel på de åtgärder som regeringen vidtar för att ge alla människor – män och kvinnor – frihet och möjlighet att lämna relationer som de inte vill stanna kvar i.

Prot. 2023/24:65
2 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 52 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag kan hjälpa statsrådet med det uppdrag som har lämnats till olika myndigheter, framför allt när det gäller den analys som Jämställdhetsmyndigheten skulle göra av bostadssituationen. Det finns inga bostäder. Det byggs inga bostäder av den här regeringen. Det är ganska enkelt att svara på den frågan. Och det kommer definitivt inte att gynna kvinnor som behöver lämna en destruktiv relation.

Men den här debatten handlar om att denna regering inte bedriver någon ekonomisk jämställdhetspolitik. Och jag har precis visat på en rad olika konsekvenser av att kvinnor just nu systematiskt är djupt ekonomiskt utsatta.

Statsrådet har sagt flera gånger att hon följer frågan och tycker att den är viktig. Det är dags för jämställdhetsministern att kliva ned från läktaren, komma ut ur kommentatorsbåset och börja agera och inte bara följa frågan.

Fru talman! En av de mest kvinnodominerade sektorerna är sjukvården och omsorgen. Den här regeringen är skyldig till att det just nu pågår en välfärdsslakt runt om i vårt avlånga land. Nästan alla regioner tvingas att lägga varsel. Och i min egen region, Sörmland, avsäger sig cheferna arbetsmiljöansvaret för att det är bortom kontroll.

Vi socialdemokrater vill satsa mycket mer på välfärden och sjukvården. Vi socialdemokrater föreslog ett extra barnbidrag. Men denna regering och jämställdhetsministern sa nej. Vi socialdemokrater föreslog ett extra studiebidrag. Men det sa denna SD-ledda regering också nej till.

Bankerna tar ut vinst efter vinst. Sammantaget uppskattas att bankerna tar ut öervinster på 90 miljarder kronor. Vi socialdemokrater föreslog en bankskatt på deras öervinster. Men vet ni vad, denna regering sa nej.

Politik är att prioritera, och ni har inte prioriterat kvinnor och deras ekonomiska situation.

Fru talman! Nu är det tomt på sparkontot, om det nu fanns något. Och det är tomt i plånboken. Man har sålt det man har på Blocket eller på Tradera, och man har pantsatt de ärvda smyckena. Ändå har man just nu inte råd att betala hyran eller att köpa mat till sina barn.

Vi har aldrig sagt att vi kräver att hushållen ska kompenseras fullt ut. Det som vi säger är att inflationsbekämpningen inte får kosta hur mycket som helst. Och vi har framför allt sagt att den inte får kosta de särskilt utsatta. Hur fattiga och hur skuldsatta ska kvinnor i Sverige bli innan jämställdhetsministern agerar i stället för att analysera och kommentera verkligheten?

(Applåder)

Anf. 53 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Ibland när man står i denna talarstol undrar man om den som man debatterar med över huvud taget lyssnar på vad man pratar om. Jag har presenterat konkreta åtgärder. Ändå påstås det att jag funderar och analyserar.

Jag nämnde i mitt förra inlägg två åtgärder som regeringen har vidtagit, och vi gör mycket mer än det. Vi har till exempel ett särskilt fokus på gruppen utrikes födda kvinnor som vi ser är den absolut mest utsatta gruppen bland kvinnor. Här har regeringen också gjort flera satsningar.

Vi har till exempel en överenskommelse som tecknades i våras mellan regeringen och SKR om en gemensam satsning för att nå ut till utrikes

födda kvinnor som besöker den öppna förskolan för att vi ska försöka få in dem på arbetsmarknaden.

Vi har också en myndighetsgemensam plan för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden och som ska konkretiseras. Här är berörda myndigheter Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten och Migrationsverket.

Det finns flera sådana konkreta åtgärder som just syftar till att öka den ekonomiska jämställdheten med fokus på de grupper som behöver det allra mest.

Vi befinner oss dock i en ekonomisk kris. Det kan inte ha undgått någon i detta land. Och i en ekonomisk kris har det historiskt varit så, och denna kris är inget undantag, att den drabbar de ekonomiskt mest utsatta allra mest. De som har minst marginaler drabbas mest i en ekonomisk kris.

Det enskilt absolut viktigaste att göra i denna situation har varit att bekämpa inflationen. Även om man skulle se till att människor får fler kronor i plånboken hjälper inte det om dessa kronor sedan inte är värda någonting och om de inte räcker till att betala hyran och köpa mat och kläder, eller för den delen till barnens fritidsaktiviteter. Där har regeringen haft ett starkt fokus på att bekämpa inflationen, och där ser vi nu positiva resultat. Det är resultatet av denna regerings politik och har stor betydelse för alla i vårt land, men såklart särskilt för dem med minst marginaler som har ett stort intresse av att varje krona faktiskt också ska vara värd någonting när räkningarna ska betalas.

Anf. 54 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag tror faktiskt att det är ganska många med mig som tror att ett extra barnbidrag i januari månad hade spelat roll. Jag är rätt övertygad om det.

Att statsrådet står här och säger att det inte hade spelat någon roll, att det inte hade varit värt något utan att det hade varit någonting ute i periferin eller i marginalen är ett väldigt borgerligt synsätt.

Jag tycker att det är synd att vi har en regering som inte kan se att det hade spelat roll för de ensamstående kvinnorna som försöker få detta att gå ihop och som känner en panik när de inte har några pengar när det är flera dagar kvar innan de får några nya då de ska köpa mat och en rad andra saker. Det är noll kronor på kontot. Då hade barnbidraget spelat roll.

Fru talman! Sedan säger statsrådet att man har ett särskilt fokus och att man presenterar en massa förslag på vad man gör åt den ekonomiska situationen. Man har ett särskilt fokus på utrikes födda kvinnor. Det är åtgärden, att man har ett särskilt fokus och en plan som man ska konkretisera. Jag tror att det är dags att börja göra det. Sedan kan man ganska snabbt börja agera. Det är det som jag lite grann är ute efter.

Fru talman! Jag kan återigen konstatera att jämställdhetsministern inte har prioriterat kvinnor, trots att vi vet att det är de som drabbas hårdast i en kris. När man inte gör det väljer man också att acceptera att kvinnor och barn ska ta den största smällen i den ekonomiska krisen. Det tycker jag är djupt sorgligt.

Anf. 55 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag ska inleda mitt slutanförande på samma sätt som jag inledde mitt förra anförande, nämligen att jag tycker att det är fascinerande

att det inte verkar som att den andra sidan lyssnar på vad man säger. Jag sa inte ett enda ord om barnbidraget i mitt förra anförande, eller att det inte skulle spela någon roll. Det jag pratar om är att vi behöver bekämpa inflationen, för om vi inte gör det blir vilka pengar som helst som vi har i våra plånböcker eller på våra bankkonton inget värda.

Jag pratade också om konkreta åtgärder – inte bara löst flum – för att nå gruppen utrikes födda kvinnor.

Jag vill få in ytterligare ett perspektiv när vi pratar om dessa frågor. Vi befinner oss såklart i en ekonomisk kris, som drabbar de utsatta. I denna situation är det såklart viktigt att vi värnar våra pengar och ser till så att de går till rätt saker och till dem som behöver dem som mest.

Den här regeringen satsar hårt på att bekämpa den kriminella ekonomin, som i dag omsätter mellan 100 och 150 miljarder kronor. Den ska vi krossa. Vi behöver nämligen se till så att skattebetalarnas pengar hamnar där de verkligen kan göra skillnad, till exempel i vår välfärd och för dem som faktiskt har rätt till våra välfärdspengar – de som behöver mer pengar i sina plånböcker. Detta är enormt eftersatt av den förra regeringen, och innan vi pratar om någon form av skattereformer behöver vi ta bättre vara på våra befintliga skattemedel. Det skulle kunna göra stor skillnad om de pengarna gick åt rätt håll.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:359 om åtgärder för värdefull natur

Anf. 56 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Anna-Caren Säterberg har frågat mig om jag har tagit initiativ till en analys av konsekvenserna av att medlen till åtgärder för värdefull natur minskar, exempelvis vad som behöver prioriteras ned eller bort bland de olika verksamheter som finansieras genom anslaget, och om jag i så fall kan redogöra för utfallet av analysen.

Låt mig inleda med att Sverige ska ha en hög ambition i arbetet med naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster, såväl nationellt som internationellt och inom EU. Regeringens politik utgår från förvaltarstans tanken och strävar efter att hitta de mest kostnadseffektiva åtgärderna, som samtidigt inte skadar näringar eller landsbygd. Regeringen bedömer att det även fortsatt krävs åtgärder för att nå berörda miljö kvalitetsmål.

Förutsättningarna för biologisk mångfald behöver förbättras. Förstörda livsmiljöer, överexploatering av arter, klimatförändringar, föroreningar och invasiva främmande arter är de viktigaste påverkansfaktorer som vi behöver hantera i detta arbete.

Välmående och livskraftiga ekosystem är viktiga för människans livsmiljö och ger förutsättningar för biologisk mångfald, hållbar livsmedelsproduktion, pollinering av växter och rent dricksvatten. De är en förutsättning för att hantera klimatkrisen och möjliggör uttag av hållbar biomassa som alternativ till fossila produkter, material och energi. Välfungerande ekosystem är också ett viktigt verktyg för det klimatanpassningsarbete som Sverige behöver genomföra.

Arbetet med att bevara och återställa värdefull natur och ekosystem samt göra värdefull natur tillgänglig för var och en behöver därför fortsätta. I Sverige finns många naturreservat och nationalparker som skyddar oersättliga naturvärden. Många av områdena behöver skötas effektivt så att naturvärdena bevaras och utvecklas, ekosystemtjänsterna vidmakthålls, fler livsmiljöer skapas för våra svenska arter och områdena blir tillgängliga för besökare. Allemansrätten, som gör det möjligt för alla att röra sig fritt i naturen, ska värnas.

Jag vill slutligen framhålla att regeringen satsar totalt nästan 3 miljarder kronor på skydd och skötsel av värdefull natur och ytterligare drygt 1 miljard på åtgärder för havs- och vattenmiljön. Regeringen avser att aktivt vidta åtgärder för att motverka artutrotningen, både globalt och i Sverige, genom att bevara särskilt känsliga arter och naturmiljöer, inte minst genom hållbara jordbruks-, fiske- och skogsnäringar som skapar miljö- och klimatnytta.

Anf. 57 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Kontentan av svaret var väl att mer ska göras för hälften av resurserna.

Vi socialdemokrater tycker att vår svenska natur är en nationalskatt för hela svenska folket. I hela vårt avlånga land har många av oss valt att bo naturnära. Och vi som bor där ser också att fler och fler besöker vår fantastiska natur. Hemma hos mig i Jämtland vill man gärna vandra. Många besöker Sonfjället, Tyresta nationalpark eller Kosterhavet.

Men, fru talman, naturen måste skötas, tas om hand och åtgärdas, för oss som bor här i Sverige nu men definitivt också för framtida generationer. I budgeten för 2023 skar SD-regeringen brutalt ned anslaget för åtgärder för vår värdefulla natur – med 45 procent jämfört med 2022. I en enkät som TT gjorde i höstas uppgav 18 av 21 av landets alla länsstyrelser att de varit tvungna att skära ned på underhåll av vandringsleder, rastskydd och andra friluftsanordningar i skyddad natur.

En friluftsbesökare mejlade in en bild på den trasiga spången till förvaltaren John Granbo vid länsstyrelsen i Västernorrland. Han fick svara som han har gjort så många gånger det här året: Det finns inga resurser för att åtgärda saken. Vid en annan länsstyrelse, i Norrbotten, är Erik Granerot orolig för att populära vandringsleder som Kungsleden så småningom kan behöva bomma igen på grund av en växande underhållsskuld.

Länsstyrelsen i Västerbotten vittnar om en omfattande påverkan. Allt underhållsarbete där fokuseras nu till platser som annars kan innebära säkerhetsrisker, till exempel broar. I Örebro län har skötselåtgärderna för restaurering av natur och biologisk mångfald fått skäras ned med 55 procent, och i Skåne län har man uppgivit att det är svårt att förvalta sina naturreservat. I Jämtlands län försvann nära 70 procent av anslaget.

Några av konsekvenserna av statsrådets slakt i budgeten för 2023 blev igenbommade dass, havererade vandringsleder och skräpiga fjälltoppar.

I regeringens budget för 2024 finns några positiva saker, bland annat satsningarna på återskapande av våtmarker. Efter att man 2023 tagit bort alla resurser för bekämpning av invasiva arter har regeringen haft förstånd nog att lägga till resurser för 2024.

Men, fru talman, anslaget höjs till en nivå som understiger dessa satsningar, vilket gör att det blir en sänkning med ytterligare 30 procent för övrig verksamhet som anslaget ska finansiera. Detta var anledningen till min fråga i interpellationen, fru talman, och statsrådet får nu en ny chans att svara på den: Har statsrådet tagit initiativ till en analys av konsekvenserna av att medlen till åtgärder för värdefull natur minskar, exempelvis vad som behöver prioriteras ned eller bort bland de olika verksamheter som finansieras genom anslaget, och kan statsrådet i så fall redogöra för utfallet och konsekvenserna av analysen?

Anf. 58 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Tack till min kollega för en mycket viktig interpellation!

Konsekvenserna av regeringens politik kommer att märkas i hela landet. Hemma i Västernorrland innebär de bland annat en fortsatt ansträngd budget för skötsel och förvaltning av skyddade områden. Medlen för arbete med hotade arter minskar med 30 procent. Medlen till Naturum Höga Kusten och Naturum Ånge minskar med 30 procent. Medlen till den lokala naturvårdssatsningen LONA minskar liksom anslagen för rovdjursarbetet, trots ett ökat resursbehov.

I Västernorrland har vi två naturum, ett på Höga kusten och ett i Ånge. Världsarvet Höga kusten känner många till – en otroligt vacker, dramatisk och fascinerande natur som drar till sig mängder med besökare varje år. Naturum Höga Kusten ligger mitt i världsarvet, med Skulebergets naturreservat som närmaste granne och Skuleskogens nationalpark en mil bort. Från april till oktober tar kunnig personal emot alla de turister, skolklasser och andra besökare som vill veta mer om naturen, friluftslivet och människors påverkan på naturen.

Naturum Ånge ligger vid Borgsjö längs E14. Här har jag själv gjort många besök tillsammans med mina barn. Det är en fantastisk mötesplats som har barnen i fokus och låter dem upptäcka naturen och allt dess liv. Året om bjuder våra naturum på utställningar, föredrag och guidade vandringar för alla åldrar och kunskapsnivåer.

Men det var fram till detta år. Vad anser ministern att våra naturum ska sluta göra nu? Ska de ha färre aktiviteter, kortare öppettider eller begränsningar i samarbetet med skolorna? Det kommer att drabba barnen.

De minskade anslagen kommer också att innebära nedskärningar och tuffa prioriteringar för biologisk mångfald och friluftsliv, men de största konsekvenserna av de minskade anslagen till åtgärder för värdefull natur kommer att märkas först i framtiden.

Regeringen minskar med denna nedskärning även anslagen för rovdjursarbetet, trots att vi ser ett ökat resursbehov på detta område. Det kommer att kräva hårdare prioriteringar och minska möjligheterna att utveckla arbetet med inventering och arbetet med våra stora rovdjur. Bristande rovdjursinventering kommer att påverka hela rovdjursförvaltningen. Resultatet av inventeringarna styr både licensjakt och skyddsjakt och ligger dessutom till grund för bedömningen av om en art är hotad eller inte.

För samebyarna och de enskilda renägarna har inventeringen stor betydelse både i och med möjligheten att vidta åtgärder som skyddsjakt och när det gäller nivån på ersättningen för skadade och döda renar.

Att det genomförs en bra och säker inventering är därför av största vikt för alla. När det inte finns resurser till inventeringar riskerar antalet rovdjur att öka än mer. Vill regeringen att antalet rovdjur ska öka?

Prot. 2023/24:65
2 februari

Anf. 59 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Detta är ju en mycket intressant diskussion, och många relevanta delar av dessa frågor har lyfts fram.

Låt mig börja i samma ände som ledamoten Anna-Caren Säterberg gjorde och tala om viljan att bo naturnära. Detta är någonting som många svenskar vill. Jag är en av dem – jag har valt att bo naturnära. Jag bor intill ett naturreservat och älskar att promenera i den fantastiska skyddade natur som finns där. Det var också mitt parti som drev på för att just denna yta skulle bli ett naturreservat. I min kommun finns en fantastisk artrikedom som vi älskar att slå vakt om både lokalt och nationellt.

När man talar om finansieringen av olika insatser är det väldigt enkelt att få verkligheten att se lite mer svartvit ut. Om man endast tittar på det som har hänt under det gångna året, nämligen att vi har haft – och fortfarande har – en ekonomisk situation som kräver restriktiva budgetar, kan man reflektera över de nedskärningar som sker och konsekvenserna av dem.

Men man kan också titta lite på hur dessa kostnader har utvecklat sig och göra en analys av behoven, som man gör när man lägger fram en budget. Man låter myndigheter komma in med sina äskanden om de medel som de anser behövs. Sedan görs det en bedömning från finansens sida om det ekonomiska behovet. Därefter går det vidare till de politiska prioriteringarna och de politiska behoven inom respektive område. Sedan landar man i en budget. Det är så arbetet går till. Det var även så arbetet gick till 2019 och 2020 när ledamoten som ställt interpellationen var med och röstade igenom budgetar där anslaget för åtgärder för värdefull natur var lägre än vad det är nu.

Jag hade självklart önskat att vi alltid kunde ha en uppåtgående kurva med alltmer resurser, men så ser inte verkligheten ut. Som verkligheten ser ut har vi i Sverige ett fantastiskt system. Det är självklart bekymmersamt när man inte alltid kan tilldela medel i den utsträckning som man vill, men regeringen har förtroende för att landets länsstyrelser, myndigheter och andra berörda parter gör nödvändiga prioriteringar utifrån de budgetramar som det finansiella läget erbjuder.

Det är så man arbetar. Man ska se till att de satsningar som görs åstadkommer största möjliga nytta utifrån de medel som finns att tillgå. Så ser verkligheten ut.

Verkligheten ser också ut på ett fantastiskt sätt. Det är nämligen så att vi i Sverige skyddar cirka 15 procent av vårt lands totala yta genom någon form av områdesskydd. Vi har 30 nationalparker och omkring 5 300 naturreservat. Det är någonting fantastiskt som vi alla vill värna. Tillsammans utgör de 96 procent av den permanent och nationellt skyddade arealen. Detta är verkligen något att slå vakt om. Vi ska slå vakt om den möjlighet vi har i Sverige att ta del av all den skyddade naturen, och självklart ska vi i den mån det går genomföra olika insatser för skydd och skötsel.

Slutligen vill jag säga någonting om påståendet att regeringen i den förra budgeten skulle ha skurit bort alla pengar för insatser mot invasiva

Svar på
interpellationer

arter. Det stämmer inte. Temporära satsningar gick ut då vi tillträdde. Vi gjorde även en satsning mot invasiva arter i havs- och vattenmiljöer.

Det finns ett engagemang, och jag ser fram emot att så fort som de finansiella ramarna tillåter pressa på även på detta område så att fler kan ta del av den skyddade natur vi har och så att den kan få den skötsel som den kräver.

Anf. 60 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Om statsrådets parti drev på för att skapa ett naturreservat i statsrådets närmiljö hoppas jag att statsrådets parti även förstod att det krävs resurser för skötsel och åtgärder.

Regeringen valde att i stort sett halvera budgeten för skydd av värdefull natur år 2023. I årets budget väljer man att göra en sänkning med ytterligare 30 procent när det gäller åtgärder för biologisk mångfald, lokala och kommunala naturvårdsprojekt, friluftsliv i naturreservat och nationalparker, verksamhet vid naturum, åtgärdsprogram för hotade arter, rovdjursinventeringar, vilt- och rovdjursförvaltning och mycket mer. Konsekvenserna kommer att märkas i hela naturen under detta år.

Vad är statsrådets analys av konsekvenserna av detta? Vad ska det göras mindre av? Vad ska prioriteras bort? Är det vilt- och rovdjursförvaltningen? Är det rovdjursinventeringen? Hur ska Sverige kunna säkerställa en hållbar rovdjursförvaltning utan en fungerande rovdjursinventering? På vilka grunder ska skydds- och licensjakt bedrivas?

Ska åtgärdsprogrammen för hotade arter minskas eller tas bort? Länsstyrelserna i Norrbotten och Jämtland har jobbat mycket hårt med fjällräven, som är en akut hotad art, och detta har gett resultat. Under 2022 föddes rekordmånga fjällrävar. I och med fjolårets neddragning ökade dock risken att fjällrävsstammen minskar igen.

Eller ska det dras ned på friluftslivet? Statsrådet fick ju inför årets budget ett upprop med över 67 400 underskrifter från Svenska Turistföreningen där det stod om konsekvenserna av nedskärningarna för 2023. I uppropet stod det bland annat så här: ”I den senaste budgeten skar ni i regeringen ner rejält på skötsel och skydd av naturreservat och nationalparker. Det betyder att vindskydd, vandringsleder, dass och grillplatser inte kan underhållas och på sikt kan behöva stängas. Det finns heller inga pengar till att informera om allemansrätten eller för att starta kommunala naturvårdsprojekt i år.”

I det upprop som Svenska Turistföreningen lämnade till statsrådet stod också följande: ”Regeringen säger att ni värnar såväl naturen som friluftslivet. Vi vill att ni inte bara säger det utan även nu visar det i höstbudgeten. När fler hittar ut i naturen behöver friluftsbudgeten höjas. Annars riskerar vi allvarliga långsiktiga konsekvenser för både natur och människor.”

Fru talman! Min fråga kvarstår: Vad är statsrådets analys av konsekvenserna när man skär ned, första året med 50 procent, andra året med 30 procent ytterligare, på de områden som inte handlar om invasiva arter och våtmarksåtgärder?

Statsrådet hänvisar till länsstyrelserna, och 19 av 21 länsstyrelser berättade ju tydligt för statsrådet vad de behöver göra i år. Statsrådet är väl medveten om vad neddragningen 2023 gjorde, så hon kan inte bara sätta upp fingret i luften och säga ”vi ger er denna budget” utan att på riktigt ha gjort något slags analys av vad konsekvenserna blir.

Anf. 61 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaren, men jag och många med mig är väldigt oroad över vad som nu händer med vår natur och den försämring i tillgång till naturen som detta innebär.

Intresset för friluftsliv har ökat lavinartat sedan pandemins början, och många letar sig ut till små och stora naturreservat, naturum, vandringsleder, vindskydd och stugor. Det är en fantastisk utveckling för svensk besöksnäring.

Men tyvärr bedriver regeringen en politik som aktivt motverkar denna utveckling. Den SD-styrda regeringen fortsätter att driva en gemensam politik som minskar anslaget för åtgärder för värdefull natur. Detta gör regeringen trots att rovdjursarbetet har ett ökat resursbehov och trots att de fem stora rovdjuren ökar inom renskötselområdet. Detta gör regeringen samtidigt som intresset hos svenskarna för att vistas i naturen bara ökar, och detta gör regeringen samtidigt som antalet hotade arter ökar.

Det är tydligt att inriktningen att mer än halvera miljöbudgeten ligger fast för den SD-styrda regeringen, precis som Oscar Sjöstedt, SD:s ekonomiskpolitiska talesperson, sa. Så sa alltså Liberalernas samarbetsparti när vårbudgeten presenterades förra året, och det tycks tyvärr fortsätta att gälla ser vi nu.

Hur får ni ihop detta? Var går miljö- och klimatministrarnas och Liberalernas gräns för hur mycket man egentligen kan gå med på?

Anf. 62 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Ja, det vore fantastiskt om vi kunde spola tillbaka bandet och börja referera till den rödgröna regeringen som den L-ledda regeringen på samma vis som man nu kallar denna regering en SD-regering. Jag vet inte om ledamöterna någonsin har fått debattera med en sverigedemokrat i en interpellationsdebatt, men senast jag kollade var det Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna som ingick i regeringen. Jag skulle uppskatta om man kunde hålla sig till fakta och inte fantasi.

Vi som sitter i regeringen tar tillsammans ansvar för svensk ekonomi. Det är den verklighet vi förhåller oss till och som jag skulle önska att fler partier förhöll sig till när de gör sina budgetar. Vi vet att många partier i denna kammare utlovar guld och gröna skogar och extensiva ramar i sina budgetar. Detta skiljer oppositionspartierna från den ansvarsfulla borgerliga regeringen i rådande läge. Ni talar om hur fantastiskt det vore att satsa alla dessa pengar, men ni vägrar att tala om effekterna av att bedriva en inflationsdrivande, expansiv finansiell politik då Sverige har hög inflation. Vad blir effekterna av att agera på detta sätt? Det vore fruktansvärt ansvarslost och skulle i slutändan leda till en situation där Sverige är fattigare och där varje krona vi satsar på insatser inte ger lika mycket effekt. Det gäller alltså att ha lite sans och balans i det man påstår.

Låt mig också ännu en gång påpeka att vi under 2024 ökar medlen för det område vi diskuterar. Man tilldelar befintliga medel i den utsträckning man kan från finansiellt håll, och i nuläget kan vi inte expandera precis så mycket som vi hade velat. Alla myndigheter behöver därför vara ansvarsfulla och reflektera över hur de ska nyttja sina resurser på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Det är så de behöver arbeta.

Fru talman! Det talades också om att värna naturen och att man inte bara ska prata om att vilja värna naturen, allemansrätten och människors

möjlighet att ta del av den svenska naturen. Att ta del av naturen är ju något vi alla förespråkar. Det vi nu diskuterar är hur staten ska agera, vilka medel som ska finnas och hur myndigheterna ska arbeta. Det är politik. Vi delar en vilja att tillgängliggöra naturen för människor, men vi är inte överens om vilken roll staten ska ha i detta och specifikt hur mycket pengar som ska tilldelas i det syftet. Det är detta vi pratar om. Vi pratar inte om hur mycket man vill värna naturen. Oppositionen värnar faktiskt inte naturen mer bara för att man vill lägga mer av statens pengar där. Här finns en ideologisk skiljelinje, och det är bra att den kommer fram i debatten.

Låt mig slutligen nämna att man under lång tid har ökat Naturvårdsverkets uppgifter så att myndigheten numera ska göra alla möjliga saker. Man har dock inte reflekterat över vad det innebär för verksamheten och hur man ska hantera denna verklighet. Vi har därför gett Statskontoret i uppdrag att analysera Naturvårdsverkets arbete, vilket verket välkomnar. Jag hade önskat att den förra socialdemokratiska regeringen hade tänkt så, reflekterat över alla uppdrag och pengar som gavs till myndigheten och funderat över uppdrag och utfall i stället för att vi nu ska behöva ta till lite drastiska åtgärder.

Anf. 63 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Fru talman! Låt mig upplysa om att Socialdemokraternas budgetmotion har exakt samma ramar som SD-regeringens.

Sveriges fantastiska natur måste skötas, skyddas och åtgärdas. Sverige har också en allemansrätt, som gör att man oavsett plånbok kan gå ut i naturen och njuta. Detta kan man prioritera. Eller så kan man prioritera lyx-rut för de allra rikaste, och det är sällan de som bor nära naturen.

Svaret från klimat- och miljöministern om vad som inte behöver göras längre eller vad man ska göra mindre av lyser med sin frånvaro. Jag beklagar att svenska folket inte får svar på om det gäller biologisk mångfald, lokala kommunala naturvårdsprojekt, friluftsliv i naturreservat och nationalparker, verksamhet i naturum, åtgärdsprogram för hotade arter, rovdjursinventering eller vilt- och rovdjursförvaltning. Eller är det helt enkelt inte viktigt för statsrådet och regeringen vad konsekvenserna blir när regeringen slaktar budgeten för åtgärder för värdefull natur? Är det inte viktigt att vår fantastiska natur tas om hand och åtgärdas för oss här och nu och för framtida generationer?

Statsrådet säger att budgeten har ökat. Men som jag sa i ett tidigare anförande: Ja, man lade till på invasiva arter och på våtmarksåtgärder men inte tillräckligt, vilket gör att budgeten för alla andra områden jag räknade upp minskar med 30 procent – detta enligt Naturvårdsverket, som är ministerns myndighet.

Igenbommade dass, havererade vandringsleder och skräpiga fjälltoppar duger inte!

Anf. 64 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Det är väldigt tacksamt med stora ord i talarstolen kring vad nedskärningarna innebär. Vi är medvetna om att det får konsekvenser när man inte kan ha lika expansiva budgetar som under den tacksamma tid då de rödgröna fick sitta i regering. Det är klart att det hade varit önskvärt att kunna fortsätta alla de satsningar som löpte ut vid det här tillfället. Man

får vara tacksam för att det fanns pengar i den statliga plånboken då att lägga på att sköta den skyddade naturen.

Även nu finns det pengar. Det finns nästan 3 miljarder totalt i detta syfte, för att genomföra olika åtgärder för skydd av vår värdefulla natur. Påståendet om slakt tycker jag inte hänger ihop med verkligheten. Det är inte någon slakt. Det var ansvarsfulla neddragningar för förra året, och detta år är det i stället en utökning. Detta sker i en tid av finansiellt allvar och ekonomisk kris där vi behöver ta ansvar för att det inte fortskrider och vi hamnar i en ännu tuffare situation. Det är viktigt att resonera långsiktigt även när det kommer till miljöinsatser.

Om man vill veta vad regeringen anser att myndigheterna ska prioritera kan jag säga att vi är väldigt tydliga i vår dialog med myndigheterna med att det först och främst är de oersättliga naturvärdena som ska värnas. Naturvärdena som vi inte kan ersätta och artdöden som går inte att spola tillbaka – det är där vi allra främst behöver prioritera våra insatser.

Det är naturligtvis väldigt bra om vi också kan ha toapapper vid fjällstugorna och se till att vi kan tillgodose alla de delar av att ta del av naturen som man önskar att vi ska ha i Sverige, men inte varje år och inte lika mycket varje år, utan lite mindre vissa år då det är ett tufft läge. Det tror jag faktiskt att det svenska folket har ganska stor respekt för och insikt kring, även om det är många som berörs och som uttrycker sin ilska i artiklar, liksom oppositionen här framför detta i arga och hårda tongångar.

Vi vill alla värna naturen – regeringen ävenså.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 1 februari

2023/24:410 Banavgifter och skogsindustrin

av *Lars Isacsson* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:411 Ostlänken

av *Eva Lindh* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:412 Ökad risk för skolattacker

av *Anna Wallentheim* (S)

till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:413 Arlanda flygplats konkurrenskraft

av *Isak From* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:414 Statens styrning av Riksantikvarieämbetet

av *Isak From* (S)

till kulturminister *Parisa Liljestrand* (M)

2023/24:415 Statens styrning av SJ AB

av *Isak From* (S)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 1 februari

2023/24:541 Säkra hyresavtal för statlig verksamhet
av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:542 Ungas överrepresentation i dödsolyckor
av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:543 Gratulationer efter val i Taiwan
av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:544 En ytterligare skärpt förverkandelagstiftning
av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:545 Samverkan vid etablering av havsvindkraft
av *Tomas Kronståhl* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:546 Hantering av kontrollärenden inom personlig assistans
av *Christofer Bergenblock* (C)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2023/24:547 Språk, identitet och tillhörighet
av *Runar Filper* (SD)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

2023/24:548 Lånord i det svenska språket
av *Runar Filper* (SD)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 12.41.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 35 (delvis)
och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1	Avsägelse.....	1
§ 2	Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3	Anmälan om faktapromemoria	1
§ 4	Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5	Svar på interpellation 2023/24:258 om nystartsjobb	2
	Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	2
	Anf. 2 TERESA CARVALHO (S).....	2
	Anf. 3 SERKAN KÖSE (S).....	3
	Anf. 4 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	4
	Anf. 5 TERESA CARVALHO (S).....	5
	Anf. 6 SERKAN KÖSE (S).....	6
	Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	7
	Anf. 8 TERESA CARVALHO (S).....	7
	Anf. 9 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	8
§ 6	Svar på interpellation 2023/24:318 om ökande arbetslöshet och kvalificerad arbetskraftsbrist	9
	Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	9
	Anf. 11 SERKAN KÖSE (S).....	10
	Anf. 12 TERESA CARVALHO (S).....	11
	Anf. 13 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	11
	Anf. 14 SERKAN KÖSE (S).....	12
	Anf. 15 TERESA CARVALHO (S).....	13
	Anf. 16 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	14
	Anf. 17 SERKAN KÖSE (S).....	15
	Anf. 18 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	16
§ 7	Svar på interpellation 2023/24:329 om effektivisering av arbetsmarknadspolitiska medel	16
	Anf. 19 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	16
	Anf. 20 SERKAN KÖSE (S).....	17
	Anf. 21 TERESA CARVALHO (S).....	18
	Anf. 22 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	19
	Anf. 23 SERKAN KÖSE (S).....	20
	Anf. 24 TERESA CARVALHO (S).....	21
	Anf. 25 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L).....	22
	Anf. 26 SERKAN KÖSE (S).....	23

Anf. 27 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	23
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:353 om ungdomsarbetslöshet	24
Anf. 28 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	24
Anf. 29 EMELIE NYMAN (C).....	25
Anf. 30 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	26
Anf. 31 EMELIE NYMAN (C).....	27
Anf. 32 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	28
Anf. 33 EMELIE NYMAN (C).....	29
Anf. 34 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	29
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:337 om sprängdåden i Hässelby	30
Anf. 35 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	30
Anf. 36 KADIR KASIRGA (S)	31
Anf. 37 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	32
Anf. 38 KADIR KASIRGA (S)	33
Anf. 39 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	34
Anf. 40 KADIR KASIRGA (S)	35
Anf. 41 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M).....	35
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:355 om barnperspektiv i biståndet	36
Anf. 42 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	36
Anf. 43 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	37
Anf. 44 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	38
Anf. 45 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	39
Anf. 46 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	40
Anf. 47 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	41
Anf. 48 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	42
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:383 om kvinnor som saknar ekonomiska möjligheter att skilja sig	43
Anf. 49 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	43
Anf. 50 SOFIA AMLOH (S).....	44
Anf. 51 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	45
Anf. 52 SOFIA AMLOH (S).....	46
Anf. 53 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	46
Anf. 54 SOFIA AMLOH (S).....	47
Anf. 55 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	47
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:359 om åtgärder för värdefull natur	48
Anf. 56 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	48
Anf. 57 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	49
Anf. 58 MALIN LARSSON (S)	50
Anf. 59 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	51
Anf. 60 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	52
Anf. 61 MALIN LARSSON (S)	53

Anf. 62 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	53	Prot. 2023/24:65
Anf. 63 ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S).....	54	2 februari
Anf. 64 Statsrådet ROMINA POURMOKHTARI (L).....	54	
§ 13 Anmälan om interpellationer.....	55	
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	56	
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 12.41.....	56	